

A VESZPRÉMI EGYHÁZMEGYE MULTJÁBÓL

SZERKESZTI: DR. PFEIFFER JÁNOS

9.

A VESZPRÉMI KÁPTALAN ÚJKORI STATUTUMAI

(1667—1780)

DR. PFEIFFER JÁNOS

VESZPRÉMEGYHÁZMEGYEI TANFELÜGYELŐ

VESZPRÉM

1943

A VESZPRÉMI EGYHÁZMEGYE MULTJÁBÓL
SZERKESZTI: DR. PFEIFFER JÁNOS

9.

A VESZPRÉMI KÁPTALAN ÚJKORI STATUTUMAI

(1667—1780)

DR. PFEIFFER JÁNOS
VESZPRÉMEGYHÁZMEGYEI TANFELÜGYELŐ

VESZPRÉM
1943

Nihil obstat.

Dr. Ladislaus Lékai m. p.
censor.

3155/1943.

Imprimatur.

Veszprimii, die 15-a Julii a. 1943.

Dr. GEORGIUS SIMON m. p.
provicarius.

A
Nagyságos és Főtisztelendő
Veszprémi Székeskáptalannak
mély tisztelettel és hódolattal ajánlja
a Szerző.

Bevezetés.

A veszprémi káptalan 1667., 1761. és 1780. évi statutumaiból megismerhetjük a török hódoltság után visszaállított káptalan belső életét igazgató irányelveket. Noha e rendelkezések egyike másika nem is ment át egyszerre a gyakorlatba, vagy csak jóval később (pl. a karima),¹ mégis nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy a káptalan az egyházmegye kormányzatában betölthesse feladatát és az annyira fontos hiteleshelyi működését elláthassa.

A középkori káptalanok belső életét és működését a kiadott statutumok² és az idevonatkozó irodalmi feldolgozások alapján elég részletesen ismerjük.³ Feldolgozásra került a káptalanoknak, mint hiteles helyeknek működése is az újkorban,⁴ viszont a káptalan belső életére, az egyházmegye kormányzatában betöltött szerepére vonatkozó források, mint a statutumok, az újabb korra vonatkozólag — a pozsonyi (1521., 1629.), a győri (1550.) és szepesi (1629.) káptalan határozatainak kivételével^{4a} — nem kerültek közlésre. A veszprémi káptalan újkori statutumainak közlésével tehát nem végzünk felesleges munkát már csak azért sem, mert a veszprémi káptalan és a csornai konvent visszaállítását csak a század végén (1693: nagyváradai káptalan) és a XVIII. sz. elején követték hasonló kezdeményezések.⁵ Így a veszprémi káptalan statutumainak közlésével be-

¹ V. Ö. Vanyó T.: Puspöki jelentések a Magyar Szent Korona országainak egyházmegyéiről. Pannonhalma, 1933. 9. l.

² A zágrábi káptalanét l. Tkalec: Monum. Hist. Episc. Zagr. II., Zagr. 1874.; a nagyváradit l. Bunyitay Vince: A váradai káptalan legrégibb statutumai. Nagyvárad, 1886.; az esztergomiét közli Kollányi F. Tört. Tár. 1901. V. ö. Szentpétery I.: Magyar Oklevéltan. Bp. 1930. 218. l. — Békefi R.: A káptalani iskolák története Magyarországon 1540-ig. Bp. 1910.

Erg. — Szentpétery i. m. 34. l.

³ Eckhart Ferenc: Die glaubwürdigen Orte Ungarns im Mittelalter. MIOG. IX.

⁴ Pap László: A hiteles helyek története és működése az újkorban. Bp. 1936.

^{4a} A pozsonyi káptalanét közli Knauz N.: M. Sion, IV. 246—261., 321—327.; a győriét Bedy V.: A győri székeskáptalan története. Győr, 1938. 502—527. l.; a pozsonyi és szepesi káptalan 1629. évi statutumait ismerteti Frankl V.: Pázmány Péter és kora. Bp. 1869. II. 275—277.

⁵ Pap i. m. 35. l.

pillantást adunk a többi – az újkorban újra éledő káptalan – belső életkörülményeire is.

Köszönetet mondok ehelyütt a veszprémi Székeskáptalannak azért a nagylelkűségért, mellyel vállalva könyvem kiadásának költségeit, lehetővé tette annak megjelenését. Köszönetet mondok *Dr. Nyers Lajos* veszprémi piarista tanár és *Vevér Emil* veszprémvármegyei főlevéltárnok uraknak is, akik munkámban mindenkor készséggel segítettek.

1. A káptalan visszaállítása.

A székesegyházi iskolájáról hajdan híres, 36 tagot számláló veszprémi káptalanra végezetessé vált az 1552-ik év. Ali budai basa április 26-án ostromolni kezdte a várost. Árulás folytán kezére is került. A törökök a vár bástyáját ledöntötték, a székesegyházat kirabolták, az épületeket felgyújtották, a vár és város lakói közül sokat megöltek, vagy rabszíjra fűztek. A káptalan tagjai közül Rezi Pál felsőörsi prépost, Pesthi Albert fehérvári főesperes, Zákányi István és Paksy Balázs kanonokok életüket vesztették. Elkallódott a káptalan hiteleshelyi pecsétje is, amelyet ők őriztek. Mámai Péter kanonok fogságba került s Budán börtönben halt meg. Szepetneki Gáspár püspöki helynök és Bikallyai Gál kanonokok pedig rabszolgaságra jutottak, de később kiszabadultak. A többi kanonok szét-szóródott az országban; legtöbben Poszonyban, Sopronban, vagy Zalaegerszegen húzódtak meg.⁶

A következő nyolcvan év alatt a püspökség és káptalan birtokai honvédelmi célra fordítottak és zálogként a Zichyek kezébe kerültek.

Az elmenekült káptalani tagok egyike sem érhetette meg a káptalan visszaállítását. Noha a veszprémi vár a VIII. Kelemen pápától küldött katonaság segítségével 1598. tavaszán felszabadult a török iga alól, a veszprémi káptalani testület 1630. január 5-én kelt új életre, amikor idősb Sennyei István előbb váci, majd 1628. július 2-től veszprémi püspök, II. Ferdinánd királynak 1628. július 14-én kelt engedélye alapján a király követe, csikmádéfalvi Szentandrassy István erdélyi püspök, pápóci és csornai prépost, győri kanonok, királyi tanácsos és Eörsy Zsigmond királyi kapitány, gróf Esterházy Miklós nádor bizalmasa jelenlétében a régi székesegyháznak még megmaradt részét összetataroztatta, megáldotta és Kaposy Jánost, a visszaállított káptalan első nagyprépostját beiktatta. Utána a nagy-

⁶ Erdélyi Gyula: Veszprém város története a török idők alatt. Veszprém, 1913. 24—29. 1.

prépost Csehi István hantai prépostot, Szentimrey Márton zalai főesperést, Acsádi Benedeket és Erdős István iktatja be mint kanonokokat.^{6a}

2. A káptalan birtokainak rendezése.

A beiktatást rövidesen követte a birtokok rendezése. Január 7-én úgy határoztak, hogy a püspök és káptalan birtokait, amíg a 10.000 forintnyi váltságdíjat Zichy Pálnak, illetve a kincstárnak le nem törlesztik, közösen kezelik. A jövedelemből a kanonokok fizetés gyanánt évenként 25-25 forintot, a nagyprépost évi 50 forintot kapnak. Az a reményük, hogy a király anyagi támogatását elnyerik és önálló gazdálkodásba foghatnak, nem vált valóra; a Zichy Páltól 1631. június 12-én visszaváltott birtokokat Felsőörs és Berény kivételével — kénytelen-kelletlen három esztendőre évi 2000 forintért Körtvélyesi István kapitánynak bérbeadták. Ez a bérösszegezen kívül arra is kötelezte magát, hogy egy kanonokot szolgájával együtt eltart, egy káplánt és egy iskolamestert ellát, továbbá megadja a kanonoki fizetéseket s a gazdaságot jókarban tartja.

A bérlet letelte után a káptalan a püspöki javaktól elkülönített birtokait házikezelésbe vette és azóta maga gazdálkodik azokon. Ezek a következők: Füle (Fejér vm.), Veszprém, Kisberény, Herend, Jutas, Bogárfalva, Mesteri, Kisbozsok, Kisszöllős, Balácsa, Fajs, Fok, Fokszabadi, Kádárta, Rátót kétharmad része (Veszprém vm.), — Merenye, Ujlak, Garabonc, Paloznak, Felsőörs, Lovas, Füred, Csopak, Szöllős, Nagypécsel, Kispécsel, Vászoly, Kisfalud és Felsőpáhok Szentábrahám pusztával (Zala vm.), Kiliti, Ságvár, Nagyberény Tőreki pusztával (Somogy vm.). Ezekhez a birtokokhoz járult még 1759-ben Peremarton és Kispécsel négyötöd része. Az utóbbit Vizkelety György örököseitől 10.210 forintért vette meg a káptalan.⁷

3. A káptalan belső életének rendezése.

Idősb Sennyei István püspök nemcsak a püspöki és káptalani javak ügyét rendezte, hanem statutumokat is adott a káptalannak. Ezeket utódai, ú. m. gróf Széchenyi György, (1648—1658) 1651-ben

^{6a} Péterffy C.: *Sacra Concilia Hung.* II. Posonii, 1742. 302—304. l.

⁷ Erdélyi Gyula i. m. 138. l. — Lukcsics József: *Veszprém város újkori története* (1552—1912); *Veszprém múltja és jelene*, Veszprém, 1912. 35. skv. ll.

és ifj. Sennyei István (1659–1683) 1667-ben szintén elfogadták és megerősítették. Az első statútumok, sajnos, nem maradtak ránk. Kétségtelen azonban, hogy 1667-ben még megvoltak, hiszen ifj. Sennyei István püspök még hivatkozik rájuk, sőt azokat az új viszonyokhoz mértén át is dolgozta.⁸

Mivel az átdolgozott szabályzat közel 100 évig hitelesítés nélkül maradt és az előírásait nem is mindenben tartották meg, Padányi Bíró Márton püspök (1745–1762) 1761-ben új statútumokat állíttatott össze.⁹ De ez a munkálat is csak tervezet maradt, úgy, hogy amikor Bajzáth József püspök (1777–1802) 1780-ban ismét napirendre tűzi a káptalani statútumok kérdését, meg sem emlékezik róluk, csupán csak ifj. Sennyei István püspöknek 1667. évi szabályzatára utal.

4. A statútumok ismertetése.

Ifj. Sennyei István statútumai 25, a Bíró-félék 30, Bajzáthéi 28 fejezetből állanak. A következő előírásokat tartalmazzák:

Illő, hogy az Isten egyházának minden szolgája s az isteni titkok minden sáfára, főképpen a felszentelt papok, de leginkább a székes-egyház szolgálói és akik a méltóság kiemelkedőbb fokaira jutottak fel, azok az Isten példájára szentek legyenek, azaz minden erény magaslatán álljanak, egyrészt, ne hogy az isteni igazságosság, amely az elődökkel kihágásaik miatt a babiloni fogságba juttatta, ugyanolyan bűnöktől felingerelve utódait büntetésül még gyászosabb romlásba döntse; másrészt pedig erényeiknek olyan legyen a tanítása s életüknek olyan legyen a fénye, hogy hitünk ellenségeinek a sokaságát egyházunk keblére visszavezérelje és az erények szentségére visszavonzza.¹⁰

A papi zsolozsmát a római egyház rendelkezése és előírása szerint – amíg elegendő számú énekes rendelkezésre áll, azok fizetése és eltartása rendezve lesz – mindennap ki-ki maga végezze. A breviáriumban, szentmisében és egyéb szertartásoknál a római egyház és a Pázmány-féle szertartáskönyv előírásaihoz igazodjék.¹¹

⁸ Az új statútumokat a püspök megbízásából a következők dolgozták ki: Szakonyi János nagyprépost, Kardos György olvasókanonok, Farkas István éneklőkanonok, Zalai főesperes, Vincze Mihály örkanonok, Kun István és Csáthy György főesperes, kanonokok.

⁹ Kiss Pál nagyprépost, Dravecz István olvasókanonok, püspöki helynök, veszprémvölgyi c. apát, Dubniczai István éneklőkanonok, hantai prépost, Tőrev László örkanonok, Horváth Pál székesegyházi főesperes és Séllyei Nagy Ignác kanonokok meghallgatásával és közreműködésével.

¹⁰ L. a Sennyei-, Bíró- és Bajzáth-féle statútumok 1. és 5. fejezetét.

¹¹ L. a Sennyei-féle statútumok 2. fejezetét.

A Bíró- és Bajzáth-féle statútumok szerint a breviáriumot a székesegyházi kanonokok, amint ezt a római egyház több zsinaton elhatározta, legutóbb pedig a trienti zsinaton kötelezően elrendelte, a többi hazai székes- és társaskáptalan módjára közösen mondják el.¹²

Mindennap csendes mise mondassék a főoltáron és mise alatt a nép buzgóságának megindítására legyen valami ének. A vesperást is -- a nagybőjti időszakot kivéve, amikor helyette kompletórium van -- az egyház nagyobb díszére és az isteni szolgálat buzgóságának emelésére, az énekesek hiánya miatt, az elegendő számban megjelent kanonokok mindennap a szokott órában a stallumban felvátva énelkeljék. A szentmisén és vesperáson, illetve kompletóriumon -- ha csak akadályozva nincs -- kivétel nélkül minden egyes kanonoknak karingben és kapuciumban részt kell vennie. A távolmaradás okát a vikárius bírálja el. Ha elegendő, fogadja el, ha nem, intse meg a távolmaradót egyszer, kétszer, háromszor, és ha egész napra marad el, 50 dénár, ha fél napra, 25 dénár büntesse meg. Az összeget a «portio nemonis» javára kell fordítani. Méltó ugyanis, hogy aki elhanyagolja a lelkieket, az anyagiaktól megfosztassék. Indokolt esetben a távollévót a másik helyettesíti.

A szentmise és vesperás kezdetét hétköznapi Szent György napjától Mindenszentek napjáig reggel 7 és d. u. 3 órakor, Mindenszentek napjától Szent György napjáig reggel 8 és d. u. 2 órakor a nagyharang jelzi. Harangszó után az officians bárki is legyen az az istentisztelet végzése céljából rögtön az oltárhoz lép. Ha valaki ebben késedelmes, a vikárius intse meg. Ha első figyelmeztetése nem használ, kivéve, ha az officians a nép érkezését várja s nem a saját hibájából késik, pontatlanságát a püspöknek kell jelenteni. Ünnepnapi alkalmával pedig télen-nyáron háromszori harangszó után reggel 9-kor, d. u. viszont megfelelő időben tartoznak összejönni a kanonokok az istentisztelet végzésére.¹³

Ha hétköznapi nem is, de legalább vásár- és ünnepnap misézniök kell. Ezenfelül a káplán a baloldali mellékoltáron minden hétfőn köteles szentmisét mondani a megholtakért, szerdán a jótevőkért, szombaton a boldogságos Szűzről. És ha szükségből az egyik kanonokot helyettesíti, a kanonokok sorrend szerint végzik a fogadalmi miséket a saját oltárukon. A mellékoltáron mondandó fogadalmi misékhez gyertyát a jövőben az éneklőkanonok szolgáltat. A kórust is ő irányítja.

¹² L. a Bíró- és Bajzáth-féle statútumok 2. és 7. fejezetét.

¹³ L. a Sennyei-féle statútumok 3. fejezetét.

Munkájáért és költségeiért az őt megillető osztalékon kívül szüretkor 10 akó bort kap.

Hogy a fogadalmi miséket a megszabott időben tényleg elvégezzék és a kórus is előírás szerint menjen, ennek ellenőrzése az éneklőkanonok kötelessége. Ha hibák történnek, a vikárius azonnal intse meg. Ha kétszeri figyelmeztetés után még mindig hanyagnak bizonyulna, egész napra 50, fél napra 25 dénár pénzbüntetéssel kell sújtani mind az ellenőrzőt, mind azt, aki a hibát elkövette. A büntetéspénzt a «portio nemonis» javára kell fordítani.¹⁴

A Bíró-féle statutumok a következőképp intézkednek: a főoltáron mindennap legyen szentmise. Advent idején a kanonokok naponként és sorrendben Rorate-t mondjanak. Először a nagyprépost, másodsor az olvasókanonok, harmadszor az éneklőkanonok és így tovább. Ha sorosságuk letelt, kezdjék újból, amíg az adventnek nincs vége. A fogadalmi misékhez saját gyertyájukat szolgáltatják. Ezt a sorrendet nagyobb ünnepek alkalmával is meg kell tartani, ú. m.: Karácsonykor, Húsvétkor, Pünkösdkor. Az ünnephét végeztével ismét az a kanonok a soros, aki közvetlenül az ünnepek előtt volt a hetes. Az istentisztelet kezdetét hétköznapi a harmadik, vásár- és ünnepnapokon a középső, nagyobb ünnepek alkalmával az öregharang jelzi, és pedig hétköznapi egész éven át reggel 9-kor, $\frac{1}{4}$ 10-kor és $\frac{1}{2}$ 10-kor harangoznak. A harmadik harangszó után megkezdődik a káptalani mise. Vasár- és ünnepnap 8-kor, $\frac{1}{2}$ 9-kor és 9-kor harangoznak. Beharangozás után azonnal megkezdődik az énekes mise. Mind a hétköznapi, mind a vásár- és ünnepnap esti vesperások alkalmával 3-kor, $\frac{1}{4}$ 4-kor és $\frac{1}{2}$ 4-kor harangoznak. Beharangozás után az officiáns, bárki is legyen az, azonnal kimegy az oltárhoz, hogy az istentiszteletet megkezdje. Ha valaki késedelmes volt, a vikárius figyelmeztesse. Ha az első figyelmeztetés után nem javul meg, jelentse fel a püspöknél.¹⁵

Mivel a káplán nem tagja a káptalannak, hanem annak csak segítségére van, nem méltányos, hogy a sorosság őt terhelje, mint a kanonokokat. Az ő kötelessége tehát az említett három szentmisét hetenként elmondani, a halottakat eltemetni, kereszteni és a többi szentséget kiszolgáltatni. Közben, ha őt valamelyik kanonok helyettesként akarja különösen a vesperásnál, önként tegye meg, mert minél szorgalmasabb, annál gyorsabban ajánlják majd az előléptetésnél.

Munkája után minden tizedből 1 teljes kanonoki osztalék felét

¹⁴ L. u. o. a 4. fejezetet.

¹⁵ L. a Bíró-féle statutumok 3. fejezetét.

kapja. Káplán híján a fogadalmi miséket az ittlakó és helyben nem lakó kanonokok egymás között felváltva végzik.¹⁶

A fenti járandóságot a káplánnak Bíró Márton püspök továbbra is megadatta és részére a veszprémi plébánialak és Ányos Antal káptalani jegyző háza szomszédságában 150 forintért házat vásárolt.¹⁷

A nagyprépost egy a káptalan tagjai közül, rangban azonban az első és az őt megillető tisztségekben a többiek felett áll. Ezért a többi kanonok köteles tisztelettel tartozik neki. Kötelesek a tőle összehívott gyűléseken is résztvenni és azokon kölcsönös szeretettel tanácskozni. A gyűlésről annak befejezése előtt senki sem távozhatsz. A nagyprépost feladata tehát a káptalani gyűléseket ha a szükség úgy kívánja — szorgalmazni, azokon a káptalan érdekét szolgáló ügyeket társai elé vinni, azokról velük tanácskozni; továbbá a káptalani javakat igazgatni, azok jogait a megyegyűlésen, a királyi táblán, vagy bárhol bárki ellen megvédeni. Mindazonáltal az ügyvédi, irodai és perköltségeket a káptalan viseli a «portio nemonis» terhére, illetve — Bíró és Bajzáth püspökök határozatai szerint — a közös pénztárból, miután azokat előzetes határozattal szükségesnek találta. A többi kiadást a sajátjából fedezi a nagyprépost.¹⁸

Munkája után minden bor, gabona és egyéb járandóságból kivéve a malmokat és majort, kétszeres osztalékot kap. Lakása a veszprémi várban az az emeletes ház, amelyet a bástyafallal együtt Bíró Márton még nagyprépost korában építtetett és mint püspök örök időkre a nagyprépostra hagyományozott.

A Bajzáth-féle statútumok szerint kötelessége még a püspöki és káptalani határozatoknak érvényt szerezni, a kötelességteljesítésben lanyha társait figyelmeztetni s ha ez nem használ, ügyüket a káptalan elé vinni, a káptalani birtokokat évenként végiglátogatni s a gazdatisztek számadását felülvizsgálni. Jövedelme pedig a rendes kanonoki osztalékon kívül az egyszéri kanonoki osztalék $\frac{2}{4}$ -e, szőlő Csupakon, major, konyhakert káptalani telken a Séd folyónál.¹⁹

Az olvasókanonok a káptalan pecsétje alatt írt leveleket elindítja és az iktatókönyvbe bevezeti. A káptalani levéltárt gondosan őrzi és tisztán tartja, a hiteles levelet aláírja. A káptalan dolgait pecsét alatt, két kulccsal ellátott ládában tartja. A kulcsok egyike az őrkanonoknál, annak távollétében az alórnél, a másik pedig mindig az olvasókanonoknál van. A pecsételés csak két kanonok jelenlétében történhetik. Az olvasókanonok köteles a főoltár részére gyertyát, fáklyát, tömjént szerezni és vásár-ünnepra szolgáltatni.

¹⁶ L. a Sennyei-féle statútumok 5. fejezetét.

¹⁷ L. a Bíró-féle statútumok 4. fejezetét.

¹⁸ L. a Sennyei-, Bíró- és Bajzáth-féle statútumok 6., 5. és 11. fejezetét.

¹⁹ L. a Bajzáth-féle statútumok 11. fejezetét.

Tisztsége és munkája után jövedeleme a közös felosztás előtt – a majorságból: 10 köből gabona, 10 akó bor, továbbá 1 lakóház, major, kert, 4 hold szőlő Lovason és Alsóörsön, végül a levelek után járó kiállítási díjak fele. Ezt azonban a káptalani jegyzővel egyformán meg kell osztania.²⁰

A Bajzáth-féle statútumok szerint a káptalan hiteleshelyi és magánpecsétjét is ő őrzi, az egyiket a sekrestyében zár alatt, a másikat magánál tartja. Járandósága pedig a rendes kanonoki osztalékon kívül az egyszeri kanonoki osztalék $\frac{1}{4}$ -e, kert, major, 4 hold szőlő Lovason és Alsóörsön és a közhitelű kiadványok kiállítási díjának $\frac{1}{4}$ -e.²¹

Az éneklőkanonok, mivel rangsorban a harmadik méltóság, a mellékoltáron a három fogadalmi misének a megállapított időben való elmondására felügyel, e misék részére gyertyát szerez és szolgáltat. A kórus énekeseit irányítja, az új kanonokot beiktatja és a rubrikák megtartását ellenőrzi.

Fáradságáért és költségeiért az őt megillető osztalékon kívül 10 akó bort kap. A kanonoki beiktatás után, ha nagyprépost az illető, 2, ha ennél alacsonyabb rangú 1, ha méltóság, ugyancsak 1 aranyat, ha egyszerű kanonok 1 imperiálist kap. Ezenfelül Lovason és Alsóörsön kertje és 4 hold szőlője van.²²

A Bajzáth-féle statútumok szerint az éneklőkanonok a fentiekén kívül tartozik még az énekesek és zenészek életét és erkölceit ellenőrizni, a szolgálatban hanyagokat kötelességük teljesítésére szorítani, ha kell, még fizetésüknek a mulasztással arányos csökkentésével is, az egyházi szolgálatra alkalmatlanokat és méltatlánokat a káptalan tudtával elbocsátani és helyettük megfelelő méltó egyéneket alkalmazni.

Munkája után és méltósága címén a rendes kanonoki osztalékon kívül az egyszeri kanonoki osztalék $\frac{1}{4}$ -nek kétharmadát, majort, kertet, Csupakon szőlőt és a beiktatandó kanonoktól illő tiszteletdíjat kap.²³

Rangban a negyedik kanonok az örkanonok. A templom kulcsát ő őrzi. Az oltárokat, a templom és sekrestye falait leporoltatja, megtisztíttatja, az egyházi ruhákat, kelyheket, korporálékat és egyéb tárgyakat tisztán tartatja, az oltárterítőket legalább negyediként kicseréli.

²⁰ L. a Sennyei- és Biró-féle statútumok 7. és 6. fejezetét.

²¹ L. a Bajzáth-féle statútumok 12. fejezetét.

²² L. a Sennyei- és Biró-féle statútumok 8. és 7. fejezetét.

²³ L. a Bajzáth-féle statútumok 13. fejezetét.

Mindezért a járandósága — a közös osztalékon kívül — 10 akó bor, 1 lakóház, kert, 4 hold szőlő Lovason és Alsóörsön.²⁴

Bíró püspök az akkori örkanonok, Tőrey László részére a saját költségén házat építtetett és adott át azzal, hogy azt örök időkre utódjaira kell hagynia. Ugyancsak azokra kell hagyományoznia a kertet, majort és pincét, amelyet saját pénzén vásárolt meg.²⁵

A Bajzáth-féle határozatok szerint a szent edények, ereklyék és bármi néven nevezendő egyházi felszerelés, a templompénztár és kincstár őrizete is az örkanonok kötelessége. A templom vagyonát és az abból eredő jövedelmet is ő kezeli. A templom tisztántartásáról gondoskodik és intézkedik arról, hogy az istentisztelethez szükséges ostya, bor, tömjén és gyertya mindig meglegyen, a templomi ruhákat tisztán tartsák, a templomot kellő időben kinyissák és zárják, annak kulcsát gondos megőrzésre a sekrestyések neki átadják. Az egyházi ruhákat gyakrabban átvizsgálja, vajjon megfelelően rakják-e vissza helyükre, a rongyos ruhákat azonnal kicseréli és helyettük a káptalannak előzetesen jelentést téve, annak határozata alapján megfelelő új ruhát rendel. Az egyházi fehéreneműek tisztántartása is az ő dolga.

Mindezen fáradságáért és méltósága címén kapja az egyszeri kanonoki osztalékon felül ennek $\frac{1}{4}$ -nek egyharmadát, továbbá Lovason és Alsóörsön 4 hold szőlője van, azonkívül majorja, kertje.

Végül kötelessége, hogy a kutatási parancsokat zár alatt tartsa. Ezért kulcsjog címen 1 forint jár neki.²⁶

A káptalan ezen négy oszlopos tagja: ú. m. a nagyprépost, olvasó-, éneklő- és örkanonok számára Bíró Márton püspök XIII. Kelemen pápától nagy költséggel megszerezte a főpapi jelvények örökletes használatának jogát.²⁷

A székesegyházi főesperes nagy ünnepek alkalmával kanonoktársait méltóságuk sorrendje szerint a szentbeszédre figyelmezteti. Az év más vásár- és ünnepnapján ő prédikál. Ha azonban úgy látja, vagy akadályozva van, a prédikálást átadhatja más kanonoktársának, a plébánosnak, a káplánnak, akik ha akadályozva nincsenek — tartoznak vállalni. S ebben a jezsuitákat sem szabad figyelmen kívül hagyni. Isten dicsőségére és a lelkek üdvére minden bizonnyal készséggel vállalják ezt a terhet.

Munkájáért 4 hold szőlője van, 2 Kisszőlősön, 1 Alsóörsön és 1 Kisfaludon.²⁸

²⁴ L. a Sennyei- és Bíró-féle statutumok 9. és 8. fejezetét.

²⁵ L. a Bíró-féle statutumok 8. fejezetét.

²⁶ L. a Bajzáth-féle statutumok 14. fejezetét.

²⁷ L. a Bíró-féle statutumok 9. fejezetét.

²⁸ L. a Sennyei- és Bíró-féle statutumok 10. fejezetét.

A Bajzáth-féle határozatok szerint a székesegyházi főesperes a szent Mihály Arkangyalról nevezett és stallumával már egyesített hantai kispréposti címmel ékeskedik. Bár az a régi kötelessége, hogy minden vásár- és ünnepnap prédikáljon, jobbára a nemrég bevezetett plébánosra hárult, bizonyos napokon, úgymint Karácsony, Húsvét, Pünkösöd első napjain, Újévkor. Nagyboldogasszony napján és Szent István király ünnepén a székesegyházhoz való jogának fenntartása céljából «ad retinendum ius cathedrae» neki van fenntartva a szentbeszéd mondása. Ehhez képest a székesegyházi főesperes mint eddig, úgy ezentúl is az előbb említett ünnepnapokon szentbeszédet mond. Akadályoztatása esetén másik kanonoktársát kéri fel. E címen Kisfaludon 1 szőlője van, amelyen 10 akó bor terem, azonkívül majorja és konyhakertje.²⁹

Ha a káplán beteg, vagy nincs, teendőit a kanonokok közül a fiatalabbik, vagy ha ez is beteg, az utána következő alacsonyabb rangú végzi, vagyis temet, beteget látogat, keresztel és a mellékoltáron az előírt fogadalmi miséket elmondja.³⁰

A káplán a káptalani jegyzővel együtt egy teljes kanonoki osztalékot és minden tizedjárandóságból 1 részt kap.

Az énekeseket és tanítót úgy kell javadalmazni, amint a püspök és káptalan jónak látja.³¹ Bíró püspök határozatai szerint pedig amint róluk a jelenben gondoskodtak, úgy kell őket a jövőben is ellátni.³²

A székesegyház méltóságai után következik - Bíró püspök statutumai szerint - az idősb Sennyei István püspöktől visszaállított káptalan hatodik kanonokja, akiről nem tudni, mikor lépett a kanonokságba és javadalomba. Ez a kanonok a kanonokságot *intemerato successionis ordiné* ma is élvezi, háza van Veszprém városában és szőlője Lovason.³³

Amikor Bíró püspök az 1761. évi augusztus 25-én tartott kánoni látogatás alkalmával a hetedik kanonokot is be akarta vezetni és új határozatokat adni, a káptalan türelmet kért, biztosítván a püspököt, hogy mihelyt a kálvinistáktól visszavásárolt peremartoni birtok vételárát kiegyenlíti, a hetedik kanonokot is bevezetheti.³⁴

Hogy a káptalan minden szükségletéről gondoskodva legyen és ne kelljen a káptalani ügyek intézésénél felmerülő költségeket a kanonokoktól egyenkint összegyűjteni, Bíró Márton a «portio

²⁹ L. a Bajzáth-féle statutumok 15. fejezetét.

³⁰ L. a Sennyei-féle statutumok 11. fejezetét.

³¹ L. u. o. 12. fejezet.

³² L. a Bíró-féle statutumok 30. fejezetét.

³³ L. u. o. a 11. fejezetet.

³⁴ L. u. o. a 12. fejezetet.

nemonis»-t vezeti be.^{34a} A hitélet szigorának megőrzésére pedig a «punctator»-i intézményt honosítja meg és teszi kötelezővé. A pontozó a hanyagokon beszedett büntetéspénzt a «portio nemonis»-jára összegyűjti, hogy az előre nem látott kiadások fedezésére elegendő legyen. A punctator feladata továbbá a hanyag kanonokokra szorgalmasan vigyázni, őket az erényes és jámbor életmódra inteni, az engedetlenkedőket pedig illetékes helyen feljelenteni.³⁵

A kanonokoknak ápolniók kell egymás között a kölcsönös szeretetet s együttérzést, szeretniök kell egymást mint testvért, gyűlölködést, haragot egymás között nem tarthatnak. Szóban, társalgásban, érintkezésben egymás iránt köteles tisztelettel viseltessenek. Egyik a másikat igazságtalan, gyalázó, szidalmazó szavakkal se magányosan, annál kevésbbé nyilvánosan ne illesse. Kanonoktársával senki ne civakodjék, ne viszálykodjék, ne kiabáljon. Ellenkező esetben, ha nem nyilvánosan tette, a vikárius elengedhetetlenül 4 forintra büntesse meg. Az összeg egyik fele a Sennyei-féle statutumok értelmében — a vikáriust, a másik fele a többi káptalani tagot illeti. A Bíró-féle határozatok szerint viszont az egész összeget a «portio nemonis» javára kell fordítani. Ha azután sem javulna meg az illető, hanem újból hibázna, a káptalan ítélje meg és jelentse a püspöknek.

Hasonlóképpen büntetni kell Bíró püspök statutumai szerint azt is, aki a káptalani gyűléseket, ahol a káptalan közös javáról, hasznáról, előnyéről van szó, kanonoktársa iránt való megvetésből, vagy haragból nem látogatja, vagy az arra szóló meghívásnak — ok nélkül — eleget nem tesz. T. i. ha a gyűlésről harmadszori meghívás ellenére távol marad, 12 forint pénzbírságot fizet, amelyet ismét a «portio nemonis» javára kell fordítani.³⁶

Titkot, káptalani határozatot felfedni, szükség nélkül a vesztprémi váron kívül aludni, vagy éjjelezni, a világiakkal evést-ivást a késő éjszakába elnyújtani nem szabad. Azt a káptalani tagot, aki a köteles titoktartás ellen vét, egész évre mindennemű káptalani gyűlésből ki kell zárni az esküszegés esetét kivéve, amely ha bírón uton beigazolódik, az illető a kánonjog szerint is megfosztható javadalmától.³⁷

A részegest a vikárius esetenként 3 forintra büntesse meg. A kanonokok a papi tisztesség miatt sem egyedül, sem szolgáljuk

^{34a} A «portio nemonis»-t ifj. Sennyei püspök léptette életbe, ld. 4. fejezet.

³⁵ L. u. o. a 13. fejezetet.

³⁶ L. a Sennyei-, Bíró- és Bajzáth-féle statutumok 13., 14. és 5. fejezetét.

³⁷ L. a Sennyei-, Bíró- és Bajzáth-féle statutumok 14., 15. és 20. fejezetét

kíséretében az utcákon céltalanul ne ténferegjenek. Egyik házból ki, a másikba be ne járjanak. Amit a szolgaszemélyzet elintézhet, intézze el, ők maguk tartózkodjanak odahaza, szenteljék magukat az imádságnak, olvasásnak, elmélkedésnek, öltözködjének tisztán és mindenhol tisztességes ruházatban jelenjenek meg, megemlékezvén szent Bernát szavairól, aki szerint olyan legyen Krisztus szolgáinak érintkezése, hogy a külső viselkedésből a belső összeszedettséget ítéljék meg az emberek.³⁸

A tisztátalanság, vagy az ellene való bármely bűn még csak ne is említessék körükben. Kerüljenek minden alkalmat, érintkezést, amely papi méltóságukat beszennyezné. Ha valaki itt hibáz, intse meg, hogy észre térjen. Ha nem használ, a káptalan ítélje meg és jelentse fel a püspöknél.³⁹

Mivel a káptalannak minden jövedelme a bor- és gabonatedből tevődik össze, legjobb, ha idejében gondoskodik tizedszedő kanonokról és a bárány, valamint a terménytized összeírására néhány káptalani tagot, vagy a divisor-t küldi ki. A bortized összegyűjtésére, mivel a szőlők különféle helyen vannak, a kanonokok menjenek ki, ha ez a török miatt ugyan lehetséges. A kanonokok helyett azok alkalmazottjai, vagy megbízottjai is kiszállhatnak. Ha valaki a káptalani tagok közül sem személyesen, sem megbízottja útján megjeleni nem akarna, azt a káptalan 10 akó bor erejéig büntesse meg.

A tizedszedők, ha hűségesen viselkednek, ötvenedet kapnak, ha rosszul, meg kell őket büntetni. Számadással tartoznak.⁴⁰

Minden évben a káptalani tagok, mint ez más káptalanoknál is szokásos, válasszanak a maguk köréből egyet, aki a gabonát, bort, pénzt, bárányt, mézet, végül minden egyéb jövedelmet a tagok között igazságosan és lelkiismeretesen szétosztja és akit divisor-nak neveznek. Mintahogy ez más káptalanoknál is szokásban van, előzőleg esküt kell tennie.

Munkájáért százalékot kap. Megbízatásáról évvégén számadással tartozik.⁴¹

Mindama hiteleshelyi feladatok végrehajtásában, amelyek eléjük kerülnek, az országos törvények értelmében sorrend szerint járnak el a kanonokok. Ha valamelyik az eljárást nem ismeri, mielőtt kiszállna, köteles megtanulni. Ha a soros másra akarja ruházni kötelességét, megteheti. Kiküldetését a nagypréposttól, távollétében az olvasókanonoktól kell kérnie. Ugyanilyen sorrendben

³⁸ L. a Sennyei- és Biró-féle statútumok 14. és 15. fejezetét.

³⁹ L. a Sennyei-, Biró- és Bajzáth-féle statútumok 15., 16. és 5. fejezetét.

⁴⁰ L. a Sennyei- és Biró-féle statútumok 16. és 17. fejezetét.

⁴¹ L. a Sennyei-, Biró- és Bajzáth-féle statútumok 17., 21. és 16. fejezetét.

történik a tanuvallatás, ellenmondás, birtokbaiktatás és bármilyen törvénykezési működés végrehajtása.⁴²

A hetességet mind a helyben nem lakó, mind az ittlakozó kanonokoknak a veszprémi székesegyházban vagy személyesen, vagy igazolt akadályoztatás esetén másokkal kell végeztetniök. És mivel közben az igazoltan akadályozott kanonoknak helyettesre van szüksége, azért, hogy ez dolgát minél jobban és készségesebben végezze, a helyettesített kanonok 1 heti helyettesítésért 1 forintot fizet a helyettesítőnek. A helyben nem lakó kanonok is minden lényeges jövedelmet — amilyen a cenzuális pénz, bor, gabona, — élvez. nem így a pénzbírságot, bárányt, méhét, sertést és vadat.⁴³

A jobbágysággal egyik kanonok sem rendelkezhetik, lölük semmit nem követelhet, saját szolgálatukra igénybe nem veheti, hanem ha valami kell, a nagyprépost elé kell vinni a dolgot, aki a kérést — megtárgyalván előzőleg az ittlakó káptalani tagokkal ha méltányos, teljesíti.⁴⁴

Az itt nem lakó kanonokok veszprémi kanonoktársaikat csak ritkán és szükség esetén keressék fel. Csak náluk szálljanak meg. Az éjjelt másutt, mint náluk semmni szín alatt nem tölthetik. Ugyanez áll a többi papra, szerzetesre és barátira is, akik koldulás céljából Veszprémbe jönnek. Ha nem a káptalani tagoknál, hanem másutt töltenék az éjjelt, alamizsnát nem kaphatnak és gyanus egyénként kezelendők.⁴⁵

Minden kanonok mind a szertartások szent bizottságának rendelkezéséből, mind az összes hazai székes- és társaskáptalan szokása szerint advent és nagybőjt hétköznapijain és az évnek egyéb kiváltságos napjain, amelyekre szentek ünnepe esik, két misét szokott és köteles mondani: egyet a szentről, a másikat a köznapról, ezért ehhez a törvényhez a veszprémi kanonokok is alkalmazkodjanak.⁴⁶

Mivel a fogadalmi misékkal az volt a szándéka a jámbor alapítóknak, hogy a szentmiseáldozat a meghalt lelkek üdvéért bemutatassék és a szentmisén résztvevő kanonokoknak ahhoz fűzött imádsága a lelkek enyhülésére szolgáljon, a jámbor alapítók szándékát kétségkívül meggyőzik azok, akik a szentmisén részt nem vesznek és a Krisztusban elhunyt lelkekért nem imádkoznak. Legyen tehát gondja minden egyes kanonoknak, hogy imádságával a lelkek

⁴² L. a Sennyei-, Biró- és Bajzáth-féle statutumok 18., 22. és 18. fejezetét.

⁴³ L. a Sennyei-, Biró- és Bajzáth-féle statutumok 19., 18. és 7. fejezetét.

⁴⁴ L. a Sennyei-, Biró- és Bajzáth-féle statutumok 22., 19. és 22. fejezetét.

⁴⁵ L. a Sennyei-, Biró- és Bajzáth-féle statutumok 23. és 20. fejezetét.

⁴⁶ L. a Biró- és Bajzáth-féle statutumok 23. és 7. fejezetét.

javára legyen és ezért mind a miséző a szentmisét, mind a többi kanonok az imádságot ezekért a lelkekért felajánlja. Különben meg kell őket fosztani az ilyen részesedéstől.⁴⁷

Roszhírú, vagy gyanus nőt, avagy más személyt házukban nem tarthatnak. Ha valaki ilyesmit megengedne magának, a többi társa azonnal intse meg. Ha intő szava nem használ, fel kell jeleníteni a püspöknél.⁴⁸

A vikáriusnak mindenki köteles tisztelettel, engedelmességgel tartozik. Itéletének a tisztségéhez tartozó ügyekben mindenki vesse magát alá és engedelmeskedjék. Engedélye nélkül a várost elhagyniok tilos.⁴⁹

Amit a kanonokok helybenlakásáról a trienti egyetemes zsinat szentesített, azt minden egyes kanonoknak büntetés terhe alatt a legszigorubban meg kell tartania. Nem lehet t. i. bármilyen szokás erejénél fogva a székesegyháztól évenként három hónapnál hosszabb ideig távolmaradni.⁵⁰

A káptalannak legyen meghatározott ügyvédje, akit megegyezés szerint fizet. És mivel a káptalani javak különféle vármegyék területén fekszenek, mindenhol képviselje azok érdekét. Ha nem vállalja, több ügyvédet kell fogadni.⁵¹

Mivel némelykor a tanuvallatások, idézések, tiltakozások, birtokbaiktatások és hasonló törvénykezési eljárások a káptalan közreműködésével folynak le, a káptalan gondoskodik arról, hogy ilyen esetekben az eljáró bizottságot a helyszínre vitesse és hazahozassa, tisztelettel ellátja.⁵²

A káptalannak legyen jegyzője, aki a káptalani kiadványokat és más egyéb ügyeket a káptalan nevében intézi.⁵³

A Bajzáth-féle statútumok a fentiekén kívül még a következőket írták elő.

A káptalan tagja csak tiszta és erkölcsös életű, kellő tudással rendelkező, felszentelt pap lehet. Kanonoki javadalmat csak akkor élvezhet, ha a trienti hitvallást és az esküt előzetesen letette.⁵⁴

Mihelyt valakit kanonoknak kineveznek, kinevezési okiratát bemutatás után azonnal hirdessék ki, és utána adják át az illetőnek a káptalan statútumait tanulmányozásra, hogy dönthessen, vajjon

⁴⁷ L. a Biró- és Bajzáth-féle statútumok 24. és 8. fejezetét.

⁴⁸ L. a Sennyei-, Biró- és Bajzáth-féle statútumok 20., 25. és 5. fejezetét.

⁴⁹ L. a Sennyei- és Biró-féle statútumok 21. és 26. fejezetét.

⁵⁰ L. a Biró- és Bajzáth-féle statútumok 27. és 6. fejezetét.

⁵¹ L. a Sennyei- és Biró-féle statútumok 24. és 28. fejezetét.

⁵² L. a Sennyei- és Biró-féle statútumok 25. és 29. fejezetét.

⁵³ L. a Sennyei- és Biró-féle statútumok 12. és 30. fejezetét.

⁵⁴ L. a Bajzáth-féle statútumok 1. és 2. fejezetét.

akarja-e magát azok megtartására esküvel kötelezni. Ha igen és egyéb kánoni akadály nincs, iktassák be a javadalomba az előírt forma szerint.

A beiktatás szertartása így folyik le: az új kanonok stallumába, vagyis a legutolsóba, előre el kell készíteni a lila körgallért (mucetum vagy mozeta) és a papi főveget (biretum). A sekrestyében gyülekezett többi kanonok a stallumához megy, az éneklőkanonok karingben és mozetában a beiktatandót karingben odavezeti a főoltárhoz, ahol az éneklőkanonok a Veni Sancte-t énekli. Utána kiveszi tőle a hitvallást és az esküt. Mindkettő letétele után az aléneklő felolvassa a kinevezési okiratot, majd az éneklőkanonok az új kanonokat stallumához kíséri, ahol ráadja az oda készített mozetát és beiktatja az előírt formula szerint.⁵⁵ Az újonnan beiktatott kanonok, mielőtt a sekrestyébe visszatér, az egybegyűlt kanonokokat tisztelettel üdvözli és köszönetét nyilvánítja. A beiktatásnak ezt a formáját a méltóságviselők beiktatásában is meg kell tartani azzal a kivétellel, hogy akit méltóságba iktatnak be, az a stallumhoz mozetában megy.⁵⁶

Minden egyes kanonok állásának, rangjának és méltóságának megfelelő ruhát viseljen. Ez a ruha a hazai nemzeti zsinat előírása szerint egészen fekete. Piros övet és palástot, illetve violaszínű ruhát csak a püspökök, apátok és prépostok viselhetnek. A ruha a hosszabb utazás esetét kivéve mindig hosszú taláris legyen. Úgyisintén, ha istentisztelet céljából a templomba mennek, felső ruhaként az időjáráshoz alkalmazkodva körgallért, vagy köpenyt viseljenek. A kóruson violaszínű mozetát és biretumot használnak.⁵⁷

Ami a papság életének és erkölceinek tisztaságáról a szent kanonok előírnak, azt minden egyes kanonoknak a legnagyobb lelkiismeretességgel követnie kell, hogy így az egyházi fegyelem tökéletesebb megtartásával mindenkitől tiszteletet érdemeljen és példájával a többi papot és a népet jámbor életre buzdítsa. Óvakodjon és kerülje a romlott léleknek még a látszatát is, amely még akkor is sokat árt, ha nincs alapja, de annál többet, ha igaz. Tilos ezért

⁵⁵ A formula a következő: Én a veszprémi székesegyház tisztelendő káptalanjának éneklőkanonokja a Szentlélek kegyelmének segítségül hívása után téged, N. N. ebben a veszprémi egyházban, ugyanennek kanonokságába és javadalmaiba, amely N. N., e kanonokság és javadalom utolsó, igaz, törvényes és kétségtelen tulajdonosának elhalálása vagy előléptetése folytán tényleg és jogilag megüresedett, beiktatják és megerősítik, stallumot adván neked a kórusban és szavazatot a káptalanban teljes joggal, jelezvén ezt neked e papi főveg fejedre tételével az Atyának, Fiúnak és Szentlélek Istennek nevében. L. a Bajzáth-féle statútumok 3. fejezetét.

⁵⁶ L. u. o. a 3. fejezetet.

⁵⁷ L. u. o. a 4. fejezetet.

a rosszhírű személyekkel való mindennemű együttlakás és érintkezés, a világiakkal elnyújtott nappali és éjjeli mértéktelen lakmározás és ivás, nyereségvággal kapcsolatos pénzre való játszás, nyilvános tánc, illetlen vadászat, asztalon, személyzetben és egyéb dolgokban való fényűzés, a szórakozás megválasztásában vagy módjában való túlzás és mindaz, ami az idő, költségek, komolyság, kölcsönös szeretet és nyilvános példaadás túlnagy rovására van.

Aki ezekben hibáz, a káptalanban a rangosabb tag intse meg, s ha ennek ellenére nem térne észre, hibájával nem szakítana, fel kell jelenteni a püspöknél, aki érdeme szerint büntesse meg. Széküresedés esetén a káptalan szabja ki reá a büntetést, kivéve a javadalomtói való megfosztás esetét, amellyel bíróilag kell az illetőt sújtani, ha a bűn minősége ezt megkívánná.⁵⁸

Mihelyt valakit a kanonoki javadalomba beiktatnak, személyes helybenlakásra van kötelezve és csak a püspök, vagy a káptalan előzetes tudtával távozhat el. Aki enélkül három napig távol marad, kivéve a betegséget, vagy más jogos esetet, a három nap elmúltával távolléte minden egyes napjáért 1 forint pénzbírságot fizet.⁵⁹

Minden egyes kanonok nemcsak a káptalani misén és a vesperáson, hanem minden órán személyesen vegyen részt kivéve a belegeket és a közügy vagy más jogos ok miatt távollévőket — és a órákat tisztelettel, érthetően és áhítattal mondják el a kóruson mindennap, a halottak zsoltosmájál, a lépcső és bűnbánati zsoltárokat pedig akkor, amikor a rubrikák előírják.

A kanonokoknak az officium minden részét el kell mondaniok azon a módon, amelyet e székesegyház gyakorlata és szokása szentesített és pedig az esztendőnek e nagyobb ünnepein: Karácsony, Újév, Vízkereszt, Húsvét, Pünkösd, Úrnapja, Szeplőtelen fogantatás, Gyertyaszentelő, Gyümölcsoltó Boldogasszony, Nagyboldogasszony, Kisasszony, Szt. Péter és Pál apostolok, Szt. István király, az egyházmegye védőszentje: Szt. Anna, Szt. György, Szt. Mihály főangyal ünnepén, azután Jézus Szt. Nevének és a székesegyház búcsújának vasárnapján. Ezeken az ünnepeken a kispapságnak is meg kell jelennie s minden órát, azaz az egész officiumot a Graduálé, Antiphonale és Psalterium Romanum szerint kell végezni s az ott előírt különböző hangnemeket és antifóna tónusokat is meg kell tartani, máskor azonban a csillagokra való figyelemmel egyhuzamban érthetően a magasabb hangon, de ne rohanó gyorsasággal végezzék, mindig azonban a következő időpontban és sorrendben:

⁵⁸ L. u. o. az 5. fejezetet.

⁵⁹ L. u. o. a 6. fejezetet.

Először: vásár- és ünnepnap, télen épenúgy mint nyáron, a plébániai mise után 7. órakor elmondják a primát és a tertiát, $\frac{3}{4}$ 9-kor elkezdik a sextát és a nónát úgy, hogy ez a két óra 9 óráig elmondható legyen, akár éneklük, akár olvassuk a fejezet első bekezdésének rendelkezése szerint.

Másodszor: hétköznapokon kivéve a nagybőjt idejét - a primát és a tertiát a káptalani mise előtt imádkozzák $\frac{3}{4}$ 9-kor, a káptalani mise után pedig a sextát és a nónát. Nagybőjt idején és olyankor, amikor a káptalani mise után körmenet indul, amelyen a káptalan testületileg szokott résztvenni, mind a négy kis órát a káptalani mise előtt végezzék el és ilyenkor egy negyedórával előbb, azaz $\frac{1}{2}$ 9-kor kezdjék meg a kórust; a nagybőjtben pedig azért, hogy a káptalani mise alatt elmondhassák a vesperást, amelyet egyébként, akár többszólamú, akár korális énekléssel végzik is, 3 órakor kezdjenek el; a vesperás és a kompletórium után a következő nap matutinumát, a laudessel együtt énekeljék vagy mondják el az előbbi rendelkezés szerint.

Harmadszor: amikor a rubrikák a lépcső és a bűnbánati zsoltárokat előírják, ezeket közvetlenül a nap kompletóriuma után mondják el, a halottak vesperását pedig a napi vesperás után a kompletórium előtt, a halottak officiumának többi részét pedig a következő nap matutinuma és laudese után végezzék el. Akik törvényes akadályoztatás miatt nem tudnak megjelenni a kóruson, a kóruson kívül is kötelezve vannak az officium minden részének személyes elmondására és ha ezt elmulasztanak mulasztásuk mértékének megfelelően a napi jövedelmük gyümölcsét lelki ismeretben nem fogadhatják el.

Negyedszer: a káptalant kötelező szentmisékre vonatkozóan, amelyeket pontosan a rubrikák előírása szerint kell végezni, a statutumok így rendelkeznek: 1) a káptalani mise, amelyen minden kanonoknak személyesen jelen kell lennie, minden vásár-, ünnep- és hétköznap 9 órakor kezdődik kivéve, amikor a nyilvános könyörgeések vagy egyéb fontos ok miatt előbb kell elkezdeni; hétköznap a karkáplánok, vásár- és ünnepnap a szemináriumi növendékek segédletével végig éneklendő az egész mise, kivétel a nagybőjt ideje, amikor úrfelmutatás után a vesperást mondják. 2) Ha a rubrika előírja, hogy egy nap két mise mondassék, sőt esetleg három, mint áldozócsütörtök vigiliáján, ha ez kilenc lectió ünnepel esik össze, akkor valamennyit el kell végezni. Ha kettőt kell mondani, akkor az egyik az ünnepről végzendő a tertia után, és ez lesz az a káptalani mise, amelyen a kanonokoknak jelen kell lenniük; a másik a feriáról mondanó a nóna után. Amikor pedig három misét kell mondani, akkor az első szintén az ünnepről végzendő a tertia

után 9-kor, a második a vigiliáról, a harmadik a keresztyájó napokról abban az időben, amikor a misézók ideje engedi 3) Minden egyes hónap első, nem akadályozott napján a nőna után mondassék el a halottakért az a mise, amelynek elmondása a székesegyházban a misekönyv első rubrikájának «Cum creatura de celebr. Missarum» előírása szerint a káptalan gondját képezi. A régi statutumok 4. fejezetének rendelkezése szerint a káptalan három szentmisének az elvégzésére volt kötelezve: hétfőn a halottakért, szerdán a jötevőkért, szombaton a Boldogságos Szűz tiszteletére. E kötelezettségnek mindenkor eleget is tett. E miséket a jövőben is minden hiány nélkül el kell mondani és az alább következő 6. bekezdés rendelkezése szerint kell azokat az előírt szándékokra felajánlani.

Ötödször: mindezek pontos végrehajtására a káptalan régi gyakorlatára és szokására támaszkodva a statutumok elrendelik, hogy a kanonokok a régi statutumok 9. fejezetének előírása szerint az első dignitástól egészen a legutolsó káptalani tagig a kórushetesi tisztelet lássák el; s amint turnus szerint avagy sorrendben a kórushetesi címen a kórus vezetésére kötelesek, épenúgy a káptalani misét is sorrend szerint végezzék s a jötevőkért ajánlják fel. A távollévők pedig, még ha előzetes bejelentés után is távoznak el magán vagy közügyek miatt, ugyancsak a betegség vagy más címen meg nem jelenők is lássák el a kórushetesi tisztüket és gondoskodjanak a káptalani mise elvégzéséről úgy, hogy a jelenlevőket kérjék fel a helyettesítésükre, akár szívességből teszik meg ezek, akár megfelelő stipendium ellenében, vagy intenciók álcseréléséért Különben a káptalan jelöli ki a helyettest és ennek a távollévők jutalékából megfelelő stipendiumot fizet.

Hatodszor: a többi szentmisét, amikor a liturgikus előírások szerint el kell mondani azokat, végezzék el sorrendben az aléneklő és a karkáplánok, akik az eddigi szokás szerint e fejezet 4. bekezdésében említett három káptalani mise végzésére kötelezve voltak azzal a hozzáadással, hogy amikor a rubrikák szerint vagy havi gyászmisét vagy de feria vagy de vigilia misét kell mondaniok, akkor az ilyen napon hagyják el a fent előírt káptalani miséket s helyett a rubrika által előírt misét a jötevőkért általában ajánlják fel Egyébként, ha a kötelező káptalani miséken kívül valamelyik hétre még több de feria vagy de vigilia mise esnék, akkor ezeket egyéni szándékukra, vagy más misét szolgáltatók szándékára szabadon felajánlhatják XIV. Benedek «Cum semper oblatas» kezdetű konstitúciójának rendelkezése szerint.

Bajzáth bár bizvást reméli, hogy az istentiszteleteknek e rendezésével most és a jövőben székesegyháza valamennyi kanonokja önként fog áldozatot bemutatni az Úrnak, és lelkiismerete meg-

nyugtatóására s az Isten Egyházának épülésére nagy áhitattal teljesíti a kóruson teljesítendő zsoltározási és órák elmondási kötelezettségét, mégis azok megfenyítésére, akik nem betegség vagy közügy vagy egyéb jogos ok gátlása folytán, hanem nemtörődömségük vagy saját kényelmük keresése következtében távollétük igazolása nélkül maradnak el a káptalani miséről, a vesperáról és egyéb órákról s a káptalan ismételt figyelmeztetésére sem javulnak meg, a trienti zsinat idevonatkozó rendelete értelmében, hogy kötelességük pontosabb végzésére buzduljanak, őket 1 forint pénzbüntetésre ítéli, amelyet az istentisztelet egyes részeinek elhanyagolása arányában kell kivetni s a jelenlévők osztalékához hozzácsatolni.

Ez a kivetés a következő:

A káptalani mise után	10	krajcár	
A matutinum	»	10	
A laudes	»	7	»
A prima	»	7	»
A tertia	»	4	»
A sexta	»	4	»
A nona	»	4	»
A vesperás	»	9	»
A kompletórium	»	5	60

A fogadalmi misék elvégzése nem csekélyebb szorgalmat és pontosságot követel a kanonokoktól, mint bármely egyéb kötelezettségük teljesítése, mert e miséket a különféle jótevők a saját lelkük üdvéért alapították. Ezért, ha valaki részeseülni kíván abból a jövedelemből, amely csak a jelenlévők között osztható szét, a «Kyrie eleison»-ra a stallumában legyen s a szentmisén végig résztvegyen. Egyébként a székesegyház kanonokjai fokozottan törekedjenek arra, hogy a halottak megsegítésének őszinte szándékától, ne pedig a kis nyereség alacsony vágyától indítva végezzék e kegyeleti ténykedésüket. Aki ugyanis ez utóbbit tartja szem előtt, az szent Bernát mondása szerint a helyes rend felforgatásával égiekért földieket vásárolna.⁶⁰

Búzaszentelőkor és keresztjárónapokon, valamint az úrnapi és más körmeneten, amelyet az úrnapi nyolcada alatt és újhild vásárnapokon szoktak tartani, kereszt alatt testületileg kórusi öltözetben minden kanonoknak részt kell vennie, és nemcsak pusztán jelenlétével, hanem külső jámborságával is a hívek példájára és épülésére lennie.⁶²

⁶⁰ L. u. o. a 7. fejezetet.

⁶¹ L. u. o. a 8. fejezetet.

⁶² L. u. o. a 9. fejezetet.

A kanonokok ne csak a zsolozsmát végezzék, hanem legyenek szolgálatára a püspöknek is, amikor hivatali tisztségében eljár. Valahányszor tehát a templomban az istentiszteleten jelen van, vagy azt végzi, kísérik el körmenetben a templomba és a szent ténykedésnél sorrend szerint segédkezzenek neki. A káptalani gyűlésre, ha arra akár a püspök, akár a vikárius őket meghívja, jelenjenek meg és vegyenek részt. Legyenek minden időben és alkalomkor a püspök segítségére az egyházmegye kormányzatában. E célból sajtóírásként el a szükséges ismereteket, hogy így méltán elmondható legyen a káptalan a püspök tanácsadó testülete.⁶³

A káptalantól szabad választással szétosztott tisztségek és azok kötelezettségei a következők:

A divisorkanonok felügyel a káptalani gazdálkodásra, a káptalan ide vonatkozó határozatait végrehajtja, a gazdatisztek között rendet és fegyelmet tart, a jövedelmet tőlük beszedi, azt a káptalani tagok között igazságosan felosztja és a szétosztott pénzbeli jövedelemről és kiadásáról évenként írásban számadást ad. Ezért minden jövedelemből százalékot kap.

A szemináriumot látogató kanonokok az épületek állapotát évenként kétszer megvizsgálják, ellenőrzik, vajjon az előljárók kellő gondjál viselik-e a növényeknek és háznak, továbbá figyelemmel kísérik a növendékpapok tanulmányait, fegyelmét, ruházatát, élelmezését.

A beteget látogató kanonokok súlyosabban beteg társaikat gyakrabban meglátogatják, azokat vigasztalják, gondoskodnak, hogy időben a nagybetegek szentségével őket ellássák és földi javaikról végrendelkezzenek.

Az épületeket látogató kanonokok a kanonoki házakat és egyéb kanonoki javadalmi épületeket félévenként megvizsgálják és ha azt látják, hogy valamelyik társuk az általa hasznélvezett épületnek kellő gondját nem viseli, a káptalannak jelentik, hogy meginthesse és kötelessége teljesítésére szoríthassa őt.

Az ellenőrök a pénzjövedelem tényleges felosztása előtt a divisor számadását felülvizsgálják, vajjon minden tekintetben helyesen járt-e el és ha igen, elfogadják, ha nem, helyesbítik.

A jegyzőkönyvvezető a káptalani ülések iratait, a káptalani határozatokat és intézkedést jegyzőkönyvbe foglalja.

A kegyes alapítványok kezelői a gondjukra bízott tőkére pontos jegyzéket vezetnek, a késedelmes adósokat a kamatfizetésre szorítják és ha valaki késedelmes fizetőnek bizonyul, vagy olyannak,

⁶³ L. u. o. a 10. fejezetet.

hogy miatta az alapítvány veszélyben forog, azonnal jelentik a káptalannak. Munkájukért minden tőke kamatából százalékot kapnak.

A számadásokat ellenőrző kanonokok a káptalantól nekik kiosztott számadásokat felülvizsgálják, ellenőrzik. Ha azokban nehézséget fedeznének fel, azt megfejtés végett írásban közölni kell a számadókkal felmentvényük megadása előtt.

Az elsorolt tisztségeket a káptalan osztja szét és megújításuk év vége felé, vagy mindjárt újévkor a káptalani gyűlésen történik. És akár újakat választanak, akár a régieket bízzák meg, ezt a püspöknek írásban jelentik, hogy a választást, illetve megbízatást jóváhagyja.

Ha valakit az említett tisztség bármelyikére szótöbbséggel megválasztottak és azt nem fogadja el, 12 forint pénzbírságra kell büntetni.⁶⁴

A kegyes alapítványok biztos és gondos kezelése végett senki sem adhat kölcsönt saját személyében, hanem ez, a kérelmező vagyoni állapotának előzetes kivizsgálása után, betáblázás mellett csak a káptalan nevében történhetik. És ha valaki a kamatfizetésben késedelmes volna, vagy éppen tékozlónak bizonyulna, azt félretéve minden emberi tekintet — ugyancsak a káptalan nevében bírói úton kell felszólítani az összeg visszafizetésére.

Az a kanonok, aki valamely kegyes alapítvány gondját viseli, a káptalannak évenként írásbafoglalt számadással tartozik, amelyet a kijelölt számvizsgálók felülvizsgáltnak.⁶⁵

Mivel a hiteleshelyi ténykedésre a káptalanokat a hazai törvények kötelezték, azért a káptalani tagok sajátítsák el mindazokat az ismereteket, amelyeket ez a működésük megkíván. A magán- vagy országos levéltárunkba a káptalani jegyzőt, vagy bárki mást egyedül ne engedjék be, hanem mindenkor csak az olvasókanonok, vagy akadályoztatása esetén, más kanonok kíséretében. A szükséges iratok csak az ő jelenlétükben vehetők ki, jegyzékbe foglalva azokat egyenként a kivétel pontos időpontjának megjelölésével. Erről a feljegyzés csak az iratok visszaszármaztatása után törölhető. A hiteleshelyi levelek pecsételésénél mindig legalább két kanonok legyen jelen. A birtokbaiktatások és hasonló más hiteleshelyi kiküldetések sorosság szerint történjenek, nehogy egyik kanonok a másiknál jobban meg legyen terhelve. Ha a soros kanonok akadályozva van, szabadjában áll maga helyett erre más kanonoktársát megkérni.⁶⁶

⁶⁴ L. u. o. a 16. fejezetet.

⁶⁵ L. u. o. a 17. fejezetet.

⁶⁶ L. u. o. a 18. fejezetet.

Mivel abban, ami mindenkit érint, közös ítélettel, tanácskozással és szavazattal kell dönteni, azért valahányszor az egész káptalant érintő ügyek merülnek fel, a nagyprépost, vagy akadályoztatása esetén, a rangban utánna következő tartson káptalani gyűlést s ezen minden egyes kanonoknak részt kell vennie. A gyűlésen az egyes ügyeket világosan kell előadni, mindenki szerényen és komolyan nyilvánítsa véleményét és tartózkodjék illetlen és jogtalan megjegyzésektől. Aki ez ellen hibáz, a káptalan ítélete szerint büntetessék, aki pedig a meghirdetett gyűlésen saját akaratából nem vesz részt, vagy annak befejezése előtt kellő ok nélkül távozik, az ilyent minden egyes alkalommal 4 forint pénzbírsággal kell sújtani.

Végül káptalani határozatnak kell tartani mindazt, amit a tagok szavazat- és szótöbbséggel határoztak el. A káptalani határozatnak minden egyes kanonok 12 forint pénzbüntetés terhe alatt köteles magát alávetni.⁶⁷

A javadalmi épületeket és földeket jókarban kell tartani, aki ez ellen vét, azt a hiányok megszüntetésére a káptalan előzetesen figyelmeztesse és ha ez nem használ, minden hiányt és rongálást az illető jövedelme terhére a káptalan a dékán útján hozasson rendbe. A jövőben pedig, addig senki se költözzék a neki juttatott üres házba, amíg a káptalan kebeléből kiküldött bizottság a hozzá való kulcsot neki át nem adja.⁶⁸

Mivel a szent királyok- és jámbor alapítóktól a kanonokok eltartására adományozott javak nem az egyeseké, hanem a káptalané, az egyes tagok a káptalannak előzetes engedélye nélkül az alkalmazottak munkáját igénybe soha nem vehetik. A káptalani birtok felett nem rendelkezhetnek, a közös jövedelemből a saját hasznukra semmit sem fordíthatnak, annál kevésbbé létesíthetnek káptalani birtokon saját használatukra magángazdaságot. Aki társai becsapására ilyent mégis kezdeményezni merészel, azt a magángazdaságra eszközölt minden befektetéstől és annak jövedelmétől meg kell fosztani, azonfelül az illetőnek járó osztalékból levonandó 12 forint erejéig meg kell büntetni és mindezeket a káptalani közös gazdaság javára fordítani.⁶⁹

A káptalani jövedelem elosztása akként történjék, hogy minden hozamot és jövedelmet levonva belőle a közös kiadást, a káptalani jegyző, tisztek és cselédek fizetését, illetményét, 9 egyenlő részre kell osztani s a 8 részt 8 kanonok között egyformán kell felosztani, a 9. részt pedig úgy, hogy a nagyprépost kétnegyed, az olvasókanon-

⁶⁷ L. u. o. a 19. fejezetet.

⁶⁸ L. u. o. a 21. fejezetet.

⁶⁹ L. u. o. a 22. fejezetet.

nok egynegyedét, az éneklőkanonok az $\frac{1}{4}$ -nek kétharmadát, az órkanonok pedig az $\frac{1}{4}$ -nek egyharmadát kapja. Aki ezen elosztási kulcs ellen vét, büntetésképen esetik három havi jövedelmétől.⁷⁰

Minden kanonoknak végrendeletében a székesegyházra, amelytől javadalmát nyerte, az aggpapok intézetére és a kispapok szemináriumára, szintúgy misealapítványokra megfelelő összeget kell hagyományozni. Könyveit a káptalani könyvtárra, vagy azok helyett a káptalani könyvtárra 50 forintot kell hagynia, amit ha nem tenne, a mindenkori püspöknek és — széküresedés esetén — a káptalani helynöknek jogában áll megfelelő kárpótlást venni.⁷¹

Mivel a kanonokok halála után holmijuk gyakran illetéktelenek zsákmánya lett, azért ha valaki közülük meghal, halála után a káptalan azonnal küldjön ki két kanonokot, vagy ha ez a halál időpontjának körülménye miatt nem lehetséges, két olyan szomszédos papot, akik az elhalálózásról értesültek. A kiküldöttek helyezzenek mindent biztonságba, a lakást zárják le, az ajtókat pecséttel lássák el, a végrendeletet, ha van, a káptalanban mielőbb bontsák fel és kihirdetés után jóváhagyás és megerősítés végett a mindenkori püspöknek mutassák be. A végrendeleti végrehajtónak a végrendeletnek csak a másolatát lehet kiadni. Kihirdetéskor az eddigi szokás szerint, ha csak a végrendelező másként nem intézkedett, a káptalan kebeléből kell kiküldeni két tagot, akik az elhalt kanonok tárgyait leltározzák, a leltárt a káptalannak bemutatják. A káptalan a leltárt kiadja a végrendeleti végrehajtónak, aki köteles a végrendelező intézkedéseit mielőbb végrehajtani és utána számot adni.

Végrendelet hátrahagyása nélkül meghalt kanonokok hagyatékát, amelyet e káptalannak dicséretes szokása szerint három részre: az egyház, a szegények és az elhunyt rokonai között osztották szét és a királyi rendelet értelmében szét is kell osztani, épúgy kell kezelni, mint azokét, akik végrendeleztek.

Mint eddig, a jövőben is, minden egyes kanonok halála után az összes kanonokok a papnövendékekkel és karénekesekkel testületileg az elhunyt kanonok házához vonulnak és ott a ravatalnál elvégzik az elhunytak zsolozsmáját. Végül minden egyes kanonok három csendes szentmisét modjon el a megholtért.⁷²

A jövedelemből való részesedés időpontját illetőleg a székeskáptalan régi, elfogadott szokása alapján az év két ünnepe, ú. m. Szt. György vértanu és Szt. Mihály arkangyal ünnepnapja az irányadó és az marad a jövőben is azzal, hogy minden akár új, akár régi

⁷⁰ L. u. o. a 23. fejezetet.

⁷¹ L. u. o. a 24. fejezetet.

⁷² L. u. o. a 25. fejezetet.

kanonok. ha Szt. György ünnepnapjának elővesperásán és a káptalani misén stallumában személyesen jelen volt, nemcsak a major-sági, kilenced és tized, valamint ezek pénzbeli bevételéből részesedik, hanem minden egyéb más pénzbeli jutalékból is, amelyet az új kanonokra vonatkozóan a beiktatás napjától kell számítani, és azon év bármilyen rendű és rangú bevételéből is, még pedig minden megszorítás nélkül. Ha pedig Szent Mihály elővesperásán is jelen van, ezenkívül a borból és a korcsmajövedelemből is egész kanonoki osztalékot kap. Ha pedig akár az új, akár a régi kanonok a káptalan engedélye nélkül az említett két szentnek az elővesperással kezdődő zsolozsmáján és káptalani miséjén nem volt jelen, akkor. ha Szent György ünnepén van távol, mind a törzsbirtok terményeitől, mind a kilencedik tizedjárandóságtól és azok címén befolyó pénzjövedelemtől elesik. Ha pedig Szent Mihály ünnepén van távol, a bor és korcsmajövedelemben egyáltalán nem részesedik azzal a hozzáadással, hogy azok, akik Szent György ünnepe után lesznek kanonokká – miután régi szokás szerint 30 forintot lefizettek a közös pénztárba – a malom jövedelmében, valamint tüzfában, szénában, hízott sertésben és a jobbágyoktól az urbárium, vagy szerződés alapján szolgáltatni szokott mindenféle jövedelemben a beiktatás napjától számítva egyformán részesednek. Nem részesülnek abból a gabonajárandóságból, amely a káptalan törzsbirtokából, avagy a kilenced és tized jövedelméből származik, sem pedig ezeknek bármily néven nevezendő pénzbeli hozamából; akit pedig Szent Mihály ünnepe után iktatnak be kanonoknak, nem részesedhetik a bor- és korcsmajövedelemből, hanem ezek részét is, meg azokét a kanonokokét is, akik a két említett ünnep istentiszteletétől indokolatlanul távolmaradtak, a többiek osztalékának növelésére kell fordítani.⁷³

A káptalani jegyző lehetőleg nemes és róm. kat. vallású legyen, aki a szükséges ismeretekkel rendelkezik. Felfogadása esetén a szokásos és hazai törvényektől előírt hitvalláson kívül a káptalan, vagy legalább az olvasókanonok előtt, akinek egyébként alá van rendelve, esküt tenni tartozik. Az olvasókanonok tudta és engedélye nélkül egy napnál tovább a káptalan rendes székhelyétől távol nem lehet. Kötelessége: a káptalan hiteleshelyi levéltárában őrzött iratok jegyzékének és kivonatának elkészítése, az előzetesen lajstromozott hiteleshelyi iratok rendbentartása és a levéltárból oklevél kiállítás céljából magához vett iratoknak használat után való azonnali visszahelyezése. A levéltárból sem titkon, sem nyíltan semmit el nem vihet. A hiteleshelyi jegyzőkönyveket szorgalmasan és megbízhatóan

⁷³ L. u. o. a 26. fejezetet.

vezesse. Mások okiratait, vagy az iratokból neki ismeretes jogait illetékteleneknek el ne árulja, a másolatok kiadása alkalmával önkényes költséggel senkit se terheljen meg, hanem elégedjék meg a felsőbbbségtől megállapított díjakkal. A hiteleshelyi iratok másolatának az eredetivel való összehasonlítása céljából az olvasókanonok előtt megjelenni tartozik. S hogy ezt a kötelességét minél jobban ismerje, a hivatali eskü szövegébe ezt is fel kell venni és kellőképp kifejezésre juttatni.

Munkájáért a káptalannal történt megegyezés szerint megszabott évi jutalomdíj címén kapja a másolati díjak negyedét.⁷⁴

Mivel minden egyes kanonok eskü alatt kötelezte magát a káptalani határozatok megtartására, azért azokat, nehogy előttük egészben, vagy részben ismeretlenek legyenek vagy az idők folyamán feledésbe menjenek, félékenként, és pedig először mindjárt újév ünnepé után, amikor az évi tisztségeket szétosztják, másodszor pedig június havában, Keresztelő Szent János ünnepét közvetlenül követő napokban, valamennyi székesegyházi kanonok jelenlétében, káptalani gyűlésen, az olvasókanonok hangosan és érthetően, egész terjedelmükben hiány nélkül olvassa fel. Pontos megtartásukat a püspök részéről a vikárius, a székeskáptalan részéről a nagyprépost, ennek távolléte, vagy akadályoztatása esetén a rangban utána következő káptalani tag erélyesen szorgalmazza.⁷⁵

*

A fentiekben ismertetett statutumokat, amelyek a káptalan beleegyezésével és közreműködésével készültek, mindhárom püspök Isten nagyobb dicsőségére, a veszprémi egyház javára, a saját és káptalanja tiszteletére, szent és békés megmaradására helybenhagyta, s a szent és üdvös engedelmesség erejénél fogva megparancsolta, hogy azokat mindenki, az utódok is, káptalani statutumoknak tekintsék és mindenben szentül és sértetlenül megtartsák.

⁷⁴ L. u. o. a 27. fejezetet.

⁷⁵ L. u. o. a 28. fejezetet.

A Sennyei-féle statutumok.

Constitutiones de anno 1667.

Nos Stephanus Sennyei de Kis-Sennye electus episcopus Wesprimiensis, locique et comitatus ejusdem supremus comes, sacrae, caesareae regiaeque maiestatis consiliarius damus pro memoria, quod posteaquam felicitis reminiscendae patruus noster desideratissimus, illustrissimus ac reverendissimus quondam alter Stephanus Sennyei de praefata Sennye, alias etiam episcopus Wesprimiensis, ecclesiam hanc Wesprimiensem post desolationem centum fere annorum e pristinis ruinis extractam vivis etiam lapidibus ad divina ibidem commodius peragenda instruxisset et exexisset, proventibusque suis et bonis licet exiguis, e manibus saecularium redemptis potiri gaudereque fecisset, atque resurgentem sementem ab omni massa communi et indistincta, confusionibus, scandalis omnibusque inde emergentibus incommodis tueri et eliberrare studuisset, quin imo ecclesia Dei Romana sit castrorum acies ordinata, civitas in monte posita,

A Biró-féle statutumok.

Statuta capitularia per Martinum Biró episcopum praescripta.
(1761.)

Nos Martinus Biró de Padány Dei et apostolicae sedis gratia episcopus Wesprimiensis locique et comitatus nominis ejusdem perpetuus supremus comes, sacratissimarum caesareae et regio-apostolicarum maiestatum actualis intimus consiliarius et regius aulae apostolicae reginae Hungariae cancellarius damus pro memoria, primigeniam capituli huius cathedralis ecclesiae nostrae Wesprimiensis gloriam animo revolventes, fratres dilectissimi, ipso saepe cogitationum agmine abrepti, non satis liquet: an turcicam immanitatem, unde capitulo huic exitium est, devoveamus, an excidii huius indignitate commoti, feritate barbarorum tumultatam capituli huius gloriam pene lacrimis ipsis prosequamur? Quippe posteaquam felicitis memoriae protorex S. Stephanus ejusdemque coniux Gysela regiis sumptibus capitulum hoc crexissent, illatis in hoc trigintasex canonicis ad nominis

ut eiusdem respublica ad praescriptum et normam certarum legum regi et gubernari possit, salutaribus constitutionibus statutisque et ordinibus et piis praeceptis distinxisset, et exornasset, quia tamen illa omnia et singula, utpote tempore temporum illi accomoda, pro moderno rerum statu, observatu vel impossibilia, vel vero nimis difficilia visa sint, placuit nobis ex castro etiam admodum reverendorum dominorum, Joannis Szakonyi, praefatae ecclesiae nostrae Wesprimiensis et sancti Michaelis Archangeli de Hantha ecclesiarum praepositi, Gregorii Kardos lectoris, Stephani Farkas cantoris, archidiaconi Szaladiensis, Michaelis Vincze custodis, Stephani Kun cathedralis, Gregorii Csátáry archidiaconi Szaladiensis fratrum nostrorum dilectissimorum in Domino ad praesens existentium, additis addendis paucisque demendis, ea solum carpere, quae magis necessaria modernoque statui convenientia in Domino iudicavimus, ut stationum suarum quisque noverit habeatque normam, ad cuius directionem actiones suas et officii momenta valeat accomodare.

immortalitatem erexit; verum invida feraque turcarum rabies, eique sociatus heterodoxorum concitatus furor, ad litterarum, artium omnisque decoris excidium nata immortalitatem hanc excussit, prostravit canonicos aut dissipavit, aut sacrilega manu interemit, templum evertit, libertatem proscripsit, bona capituli huius impie prodegit ac potestati saecularium tradidit. In tam deformem statum ac fere oblivionem proiectum capitulum hoc centum ut minimum annis amissum ornamentum suum lugere debuit, nemine interim, qui melioris fiduciae spem subiiceret, apparente. Tandem illustrissimus dominus Stephanus senior Sennyei de Kis-Sennye apud annum 1630. capitulum hoc restaurando, licet paulisper caput suum e verno attollere visum sit ac subinde sigillum quoque credibilitatis anno 1735 receperit,¹ nondum tamen felicitatem suam usquequaque recuperare potuit. Atque tunc quidem ut canonici numero 5 ex trigesimosexto numero in tam exiguum desinentes, per mentionatum illustrissimum dominum Stephanum Sennyei constituti certa lege viverent, constitutiones condidit illius temporis turbulento genio accomodatas, quas dein nonnullis mutatis et additis, illustrissimus dominus Georgius Széchenyi anno 1651., subinde illustrissimus dominus Stephanus iunior Sennyei epi-

¹ Helyesen: 1635.

scopi Wesprimienses anno 1661.¹ pro temporis illius natura confirmarunt. Etquidem constitutiones Georgio-Széchenianae non sex, sed septem canonicos videntur innuere, prout in ingressu constitutionum habetur his verbis: «Nos Georgius Szécheni episcopus Wesprimiensis etc. damus pro memoria, quod nos mutuo habito consilio cum fratribus nostris de capitulo ecclesiae nostrae Wesprimiensis, nempe admodum reverendo domino Stephano Galoviczio, dictae ecclesiae nostrae praeposito maiore et Albae-Regiae, necnon vicario nostro in spiritualibus, lectoratus officio vacante, item reverendo domino Francisco Kasza cantore, reverendo domino Georgio Kardos custode, reverendo domino Stephano Kun, reverendo domino Stephano Farkas et reverendo domino Georgio Iváncsics, eiusdem ecclesiae Wesprimiensis canonicis.» Nihilominus, quia temporum varietas, et saeculi genius rebus omnibus modum regulamque ponit et priora antiquat, hae quoque constitutiones confirmatae a prima sui per laudatum Stephanum Sennyei seniore compilatione, iam fere centum annis sine authentia, nec in omnibus punctis observatae sunt, ideoque inter gravissimas curas, quas a primordio suscepti episcopalis gubernii humeris nostris portavimus, ac iam succedente senectute eaque velut nave sentinam in mari trahente, sensim exessa, hoc quoque inter postrema negotia no-

¹ Helyesen: 1667.

stra non numeramus, ut venerabile capitulum hoc nostrum certa lege ac constitutionibus condendis innovaremus. Proinde ad cognoscendum, quibus viribus, quave felicitate ecclesiae nostrae cathedralis in hodiernam formam assurrexerit, non omitendus nobis hic est celsissimus Sacri Romani Imperii princeps dominus olim Emericus comes Esterházy de Galantha, qui indolem suam, multis praeconiis dignam, licet sub religiosa Fratrum ordinis sancti Pauli Primi Eremitae veste ad tempus occultens latere voluerit, quia tamen tempora illa talem virum doctrina, sapientia et mansuetudine, tum liberalitate conspicuum requirebant, ex instituto Eremitarum S. Pauli extractum ac publico redditum, episcopatus Zagradiensis primum, dein vero mitra Wesprimiensis cohonestavit. Vir hic omni memoria dignus, ex episcopatu Wesprimiensi ad architiaram Strigoniensem translatus, cathedralem ecclesiam Wesprimiensem, sponsam nostram, tunc omni squalore horrentem, e fundamento eduxit eoque ornatu, quem nunc cernimus, induit anno 1723. Campanas praeterea quatuor eximiae magnitudinis in turrim huius ecclesiae suis sumptibus procuravit, quarum prima est centenarum $8\frac{1}{2}$, secunda $60\frac{1}{2}$, tertia $40\frac{1}{2}$, quarta $30\frac{1}{2}$. Quae ecclesia velut silentii impatiens, ut laudato celsissimo principi, ut sponso suo aeternum nomen pro-

curet, hoc chronographicum in fronte gestitans proponit: pIe sVM ConDeCorata eX rVInIS. Temporis lapsu dein, dum iam nos canonicatum adepti sumus, surgere coeperunt canonicorum domus, qui non tantum congruentes non habebant, sed etiam vilissimas uti stramine tectas et angustas incolere debuerant; iam vero et domos habent dignitatibus suis idoneas et bona temporalia, accessione possessionum Peremartonii et Márkó aucta aliisque aedificiis multum utilia. Nos idcirco mutuo habito consilio cum fratribus nostris de capitulo ecclesiae nostrae Wesprimiensis, nempe admodum reverendo domino Paulo Kiss, dictae ecclesiae nostrae praeposito maiore, Josepho Drávecz lectore, necnon in spiritualibus vicario nostro et abbate Beatae Mariae Virginis de valle Wesprimiensi, item admodum reverendo domino Stephano Dubniczai cantore et praeposito S. Michaelis Archangeli de Hanta, reverendo domino Ladislao Tőrey custode, reverendo domino Paulo Horváth cathedralis et reverendo domino Ignatio Nagy de Sellye eiusdem ecclesiae Wesprimiensis canonicis manum admovimus tum, ut venerabili capitulo huic cathedralis ecclesiae nostrae constitutionibus his consuleremus, tum vero tandem hac curarum parte defuncti, ad alia episcopali muneri nostro familiaria negotia curanda liberiores promptioremque animum afferre

possimus. Sequuntur ergo novellarum constitutionum puncta, quibus exposit omnes domini canonici moderni iam superius relati horumque successores semet conformare accomodareque noverint.

Caput primum.

Primos quidem ecclesiae Dei ministros et dispensatores misteriorum Dei, sublimi praesertim sacerdotii dignitate conspicuos, sanctos ad imitationem Dei esse convenit, potissimum autem huius renovatae ecclesiae et capituli, quasi novella germina, ne aliquo modo divina iustitia, quae ob excessus maiorem nostrorum Babilonicae captivitati eos tradiderat, iisdem per nos sceleribus irritata in deteriorem ruinam vindictamque praecipitet, tum ex eo, quod doctrina virtutum vitaeque nostrae splendor is esse debeat, qui circumstantium et frementium fidei adversariorum multitudinem ad gremium ecclesiae virtutumque sanctitatem attrahere et reducere debeat. Induamus ergo fratres carissimi, electi Dei viscera misericordiarum, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam, super omnia autem caritatem habentes, quod est vinculum perfectionis, verbum Christi habentes in nobis abundanter. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus, quaecunque sunt vera, quaecunque pudica, quaecunque sancta, quaecunque amabilia, quaecunque ho-

Caput primum.

Omnes quidem ecclesiae Dei ministros et dispensatores misteriorum Dei, sublimi praesertim sacerdotii dignitate conspicuos, sanctos ad imitationem Dei, hoc est, in summo virtutum omnium fastigio collocatos esse convenit, potissimum autem cathedralis ecclesiae ministros et qui in altiores honoris gradus elati sunt, ne alioquin divina iustitia, quae ob excessus maiorem nostrorum Babilonicae captivitati eos tradiderat, iisdem per nos sceleribus irritata in deteriorem ruinam vindictamque praecipitet, tum ex eo, quod doctrina virtutum vitaeque nostrae splendor esse debeat, qui circumstantium, frementium fidei adversariorum multitudinem ad gremium ecclesiae virtutumque sanctitatem attrahere et reducere debeat. Induamus igitur fratres carissimi sicut electi Dei viscera misericordiae, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam, super omnia autem caritatem habentes, quod vinculum perfectionis, verbum Christi habitat in nobis abundanter. Modestia nostra nota sit omnibus hominibus, quaecunque sancta, quaecunque amabilia,

nae famae, si qua virtus, si qua laus disciplinae cogitemus et Deus pacis erit nobiscum.

Caput secundum.

Breviarium iuxta praescriptum, et normam Romanae ecclesiae, donec sufficientes cantores, salarium et intertentio eorum haberi poterit, privatim illud quotidie recitabitur, neque sive in breviario, sive in missae sacrificio, sive in aliis ceremoniis alio, quam Romanae ecclesiae et rituali Pázmániano utantur.

Caput tertium.

Sacrum missae sacrificium singulis diebus celebretur legendo in summo altari, sub sacro ad commovendum populum ad pietatem cantetur quidpiam, quam vero ad horas vespertinas singulis diebus praeter Quadragesimam, tunc enim loco vespertinarum erit completorium, ut et maior ecclesiae decor servitiique divini sedulitas frequentetur, domini fratres sufficienti numero existentes, in defectu nimirum can-

quaecunque bonae famae, si qua laus disciplinae, haec cogitemus et Deus pacis erit nobiscum.

Caput secundum.

Breviarium, quod privatim hactenus usque in praesentiarum semper absolverunt domini canonici quotidie, iuxta praescriptum et normam ecclesiae Romanae in pluribus quidem conciliis canonicis capitularibus propositum, novissime vero in Trid. Conc. Sess. 24. Cap. 12. De Reformat. praeceptum et impositum non privatim, sed choraliter a modo deinceps more aliorum etiam in hocce regno apostolico capitulorum tum cathedralis, tum collegiatae ecclesiarum absolvatur quotidie, neque sive in breviario, sive in missa sacrificio, sive in aliis ecclesiasticis ceremoniis alio, quam Romanae ecclesiae et rituali Pázmániano reformato utantur.

Caput tertium.

Sacrum missae sacrificium singulis diebus celebretur cantando in summo altari, vespertinae singulis diebus praeter Quadragesimam, tunc enim loco vespertinarum erit completorium, decantabuntur idque ordine hebdomadario, cui quidem sacro et vespertinis seu completorio omnes fratres, nisi legitime impediti, aderunt superpelliceis vel rochetis, mucetis et capuciis, seu vestibus canonicalibus sibi competentibus induti (in

torum, quotidie hora consueta in stallis alternatim decantabunt, cuique sacro et vesperis seu completorio omnes fratres nisi legitime impediti aderunt superpelliciiis et capuciis induti, dignitates utrumque humerum, alii alterutrum tegentes. Absentium causa per vicarium iudicetur et si ea sufficiens fuerit, acceptabitur, si minus absentans moneatur per vicarium semel et secundo, tertio, si quidem tota die se absentaverit, quinquaginta denariorum, si media, vigintiquinque privetur et portioni nemonis applicetur. Dignum enim est, ut qui spiritualia negligit, corporalibus privetur. Absentium ex legitima causa vicem alius supportet. Pro sacro signum dabitur diebus ferialibus campana maiori, ut et pro vesperis. A festo S. Georgii usque ad festum Omnium Sanctorum mane post auditam septimam, a prandiis post auditam tertiam semel. Item a festo Omnium Sanctorum usque ad festum S. Georgii mane post octavam, vesperi post secundam idque immediate. Officians quicumque sit, tandem immediate cessante campana sistat sese ante altare divina peracturus et si quis segnior hac in parte fuerit, per vicarium admoneatur et post primam admonitionem, si se non emendaverit, nisi compertum fuerit, dictum officiantem ad populi conventum expectasse et non ex negligentia tardasse, apud praelatum accusetur. Diebus autem festis tam

processionibus autem etiam biretum assumant.) In omnibus alter alterum regant et dirigant. Absentium causa per vicarium iudicetur et si ea sufficiens fuerit, acceptabitur, sin minus se absentans per vicarium moneatur semel et secundo, tertio monitus, si adhuc se absentaverit, si tota die 50, si media 25 denariis privetur et portioni nemonis applicetur. Dignum enim est, ut qui spiritualia negligit, corporalibus privetur. Absentium ex legitima causa vices alius canonicus supportet. In Adventu domini capitulares ordine diurno celebrent Rorate. Primum praepositus maior, secundum lector, tertium cantor et sic porro. Si semel suum ordinem absolvant, iterum resumant eo, quo inceperunt usque dum finis sit Adventus. Ad haec sacra votiva dant proprias candelas. Hunc ordinem servabunt etiam in maioribus festivitatibus, videlicet Nativitatis Domini, Paschatis et Pentecostes. Finita hebdomada festorum iterum resumitur ordinaria hebdomada illius videlicet, qui immediate debebat ante festa suam hebdomadam finientem subsequi. Pro sacro signum dabitur diebus ferialibus tertia campana, dominicis et festis communibus secunda, in solemnioribus autem festis maiori campana et quidem tali ordine diebus ferialibus, per totum annum mane, post auditam nonam primus pulsus, primo quadrante ad decimam pulsus secundus, secundo quadrante autem

aestivis, quam hiemalibus ter dato signo, primo quidem maiori, secundo minori, tertia vice ambabus campanis, idque mane audita nona, vesperi autem suo tempore fratres conveniant divina peracturi.

compulsatur statimque inchoabitur sacrum conventuale. Diebus autem dominicis et festivis primus pulsus hora octava, secundus pulsus media nona et compulsatur hora nona illicoque incipit sacrum cantatum. In vesperis tam feriarum, quam dominicarum et festivorum primo pulsatur hora tertia, secundo primo quadrante ad quartam compulseturque media quarta. Quando autem compulsatur, illico officians quicumque sit, statim immediate, cessante campana sistet se ante altare divina peracturus et si quis segnior hac in parte fuerit, per vicarium admonetur et post primam admonitionem, si se non emendaverit, suo debito loco deferatur.

Caput quartum.

Si non diebus ferialibus, saltem adminus diebus dominicis et festivis sacra celebrabimus. Quolibet die lunae non obstante sacro canonicali in altari ad sinistram minori celebrabit capellanus sacrum pro defunctis, die mercurii pro benefactoribus, die sabbathi de Beata Virgine, et si quando capellanus aliquem ex fratribus de necesse supportare deberet, tunc fratres canonici seriatim dicent praespecificata votiva in altari ipsorum ordinario. Cantor pro altari minori votivis nempe sacris futuris semper temporibus candelas dare, sicut et chorum dirigere. Pro quo labore et expensis decem urnas vini tem-

pore vindemiae extra omnem portionem habebit. Ut autem praedicta sacra debito tempore fiant et chorus quoque suo more dirigatur, cantoris erit invigilare, et si quis defectus audientur, illico per vicarium moneatur, si bis monitus adhuc negligens repertus fuerit, si toto die quinquaginta denariis, si medio viginti-quinque puniatur tum inspector, quam etiam malefactor et nemoni applicetur.

Caput quintum.

Ex quo capellanus non esset de membro capituli, sed solum interveniens capitulo, non est condignum, ut series ipsum tangat, quam canonicos fratres. Ipsius ergo erit praedicta sacra tria celebrare singulis septimanis, mortuos sepelire, baptizare et reliqua sacramenta administrare. Interim dum aliquis dominorum ipsum voluerit pro supportatore praecipue in vespers, faciat libere, si enim sese promptiorem ad inserviendum ostenderit, eo citius ad promovendum commendabitur. Habebit autem pro suis laboribus in omnibus decimalibus mediam partem totius portionis canonicalis, in defectu autem capellani domini fratres praedicta sacra votiva inter sese partiantur iuxta numerum dominorum fratrum illo tempore in capitulo vel extra existentium.

Caput quartum.

Capellanus quemadmodum anteactis etiam temporibus cum media canonicali portione per capitulum intertenebatur, ita et nunc novum capellanum constituentem eundem portione media canonicali gavisurum eamque eidem suo semper tempore extradandam determinamus. Domumque in arce 150 florenis emptam, cuius vicinitates ab una parochi Wesprimiensis, altera vero partibus perillustris domini Antonii Ányos venerabilis capituli notarii domus sunt, eidem donamus. Proinde hic quavis hebdomada tria sacra votiva legere tenebitur, primum die lunae pro defunctis, alterum die mercurii pro vivis, tertium die sabbathi de Beata Virgine. Se praeterea accomodabit venerabilis capituli dispositionibus.

Caput sextum.

Sciant praepositum unum quidem esse ex membris, at primum in ordine muneribusque ad illum spectantibus aliis superiorem. Officium itaque praepositi est, ubi necessitas postulaverit, conventus capitulares cogere, commodum capituli cum fratribus proponere et de utilitatibus communitatis cum illis consultare. Bona capituli quoad iura praesertim, sed et quoad alia tam domi dirigere, quam in sedibus comitatum et tabula regia aut alibi etiam defendere contra quosvis turbatores et impetitores. Expensas nihilominus in procuratores litterasque et alias litis circumstantias capitulum subministrabit ex portione nemonis. Ob quos praedictos suos labores et onera ex omnibus proventibus tam in vino, quam in frumento aliisque (exceptis molendinis et allodiatura) duplicem portionem habebit, neque venerabile capitulum ulteriores expensas subministrare tenebitur.

Caput quintum.

Sciant praepositum unum quidem esse ex membris, at primum in ordine, muneribusque ad illum spectantibus aliis superiorem ideoque reliqui domini canonici eundem debite honorare tenebuntur. Congressus etiam ubi et quocunque indixerit, ad eundem comparere obligabuntur. In congressu mutua caritate utilitateque consultabunt, nec ante quicunque canonicorum discedet, quam congressus absolvatur. Officium itaque praepositi est, ubi necessitas postulaverit, conventus capitulares cogere, commodum capituli fratribus proponere, et de utilitatibus communitatis, de illis consultare. Bona capituli quoad iura praesertim, sed et quoad alia tam domi dirigere, quam in sedibus comitatum et tabula regia aut alibi etiam, contra quosvis turbatores et impetitores defendere. Expensas nihilominus in procuratores, litteras quoque et alias circumstantias, sive in celebratione sedis dominalis occurrentes, sive in aliqua inquisitione peragenda, aut his similibus casibus capitulum subministrabit sive ex portione nemonis sive ex cassa communi non prius tamen, quam per determinationem capitularem iudicatae fuerint necessariae huiusmodi expensae. Ob quos praedictos labores et onera ex omnibus proventibus tam in vino, quam in frumento (exceptis molendinis et allodiatura) duplicem

portionem habebit. Quapropter venerabile capitulum posteriores expensas neutiquam ipsi subministrare tenebitur. In arce modernus dominus praepositus Paulus Kiss incolit domum praeposituralem, per nos gravissimis sumptibus ex fundamentis una cum cinctura ad moenia constructam ac eximia forma tam extrinsecus quam intrinsecus honestissime pluribusque beneficiis provisam, praepositis maioribus in perpetuum translatam.

Caput septimum.

Lectoris officium erit litteras, quae sub sigillo capituli scribentur, expedire et in protocollum conferre, litteralia instrumenta, quae in conservatorio capituli habentur aut habebuntur, diligenter ac munde conservare, litteras authenticas subscribere, res capituli cum sigillo in cista, quae duas claves habeat, conservare, quarum una apud custodem, illo absente subcustodem et altera apud lectorem semper maneat. Sigillationes nonnisi duobus praesentibus fiant. Candelas, faces, thus pro altari maiori procurare et administrare diebus dominicis et festivis erit lectoris, qui pro onere officii sui et labore accipiet ex proventibus ante communem divisionem decem urnas vini et decem cubulos frumenti ex allodiatura, domum, allodium, hortum et quatuor iugera vinearum in Lovas et Alsóórs et mediam partem taxarum a litte-

Caput sextum.

Lectoris officium erit litteras, quae sub sigillo capituli scribentur, expedire et in protocollum referre; litteralia instrumenta, quae in conservatorio capituli habentur aut habebuntur, diligenter ac munde conservare, litteras authenticas subscribere, res capituli cum sigillo in cista, quae duas claves habet, conservare, quarum una apud custodem (illo absente apud alium aliquem dominum canonicorum) et altera apud lectorem semper maneat. Sigillationes nonnisi duobus praesentibus fiant. Candelas, faces, thus pro altari maiore procurare et administrare diebus dominicis et festivis erit lectoris, qui pro onere officii sui et labore accipiet ex proventibus ante communem divisionem decem urnas vini et decem cubulos frumenti ex allodiatura, allodium, hortum et quatuor jugera vinearum in Lovas et Alsóórs,

ris, quam tamen cum notario dividet aequaliter.

item mediam partem taxarum a litteris, quam tamen cum notario dividet aequaliter.

Caput octavum.

Cantoris dignitas tertia in ordine cum sit, eius officii, ut dictum est, erit ad sacra altaris minoris attendere, cantores quoad chorum dirigere, candelas eisdem et praedictis sacris procurare et administrare, novos fratres installare, ad rubricas attendere, easdem proponere et dirigere. Habebitque pro onere et labore decem urnas vini extra omnem portionem. Ab installandis, si praepositus maior sit, aureos duos, si minor unum, si alicuius dignitatis similiter aureum unum, si simplex canonicus imperialem unum. Habebit insuper hortum, quatuor iugera vinearum in Lovas et Alsóórs.

Caput septimum.

Cantoris dignitas tertia in ordine cum sit, eius officii, ut dictum est, erit ad sacra altaris minoris attendere, cantores quoad chorum dirigere, candelas pro praedictis sacris procurare et administrare, novos fratres installare, ad rubricas attendere easdemque proponere et dirigere. Habebit pro onere et labore decem urnas vini extra portionem omnem. Ab installandis, si praepositus maior sit, aureos 2, si minor 1, si alicuius dignitatis similiter aureum 1, si simplex canonicus imperialem unum habebit. Insuper hortum et quatuor iugera vinearum in Lovas et Alsóórs.

Caput nonum.

Quarta in ordine columna cum sit custos, illius muneris erit ecclesiae servare claves, a festo S. Georgii usque ad festum Omnium Sanctorum singulis septimanis, et a festo Omnium Sanctorum usque ad festum S. purgatam, altaria, parietes semel scopis per pueros curare purgatam, altaria, parietes sacristiae et ecclesiae, quoad fieri potest, a telis aranearum, pulveribus aliisque immunditiis tuta servare, mappas, apparamenta, calices, corporalia et alia munde

Caput octavum.

Quarta in ordine columna cum sit custos, illius muneris erit ecclesiae servare claves, a festo S. Georgii usque ad festum Omnium Sanctorum singulis mensibus semel scopis per pueros ecclesiam curare purgari, altaria, parietes, sacristiam et ecclesiam, quoad fieri potest a telis aranearum, pulveribus aliisque immunditiis tuta servare, singulisque mensibus ad minus altarium mappas mutare, mappas item, apparamenta, calices, corporalia, et alia munde servare. Habebitque

servare, singulis angariis ad minus altarium mappas mutare. Habebitque pro onere et labore extra omnem divisionem urnas vini decem, domum pro inhabitatione, hortum, quatuor jugera vinearum in Lovas et Alsóőrs.

pro onere et labore extra omnem divisionem urnas vini decem, domum pro inhabitatione, hortum, quatuor jugera vinearum in Lovas et Alsóőrs. Reverendissimus hic custos in ingressu ad canoniam obtinuit a nobis domum eximiam olim expensis nostris comparatam, iam dignitati custodiatu destinata, dein hortum, allodium, cellarium moderni domini custodis Ladislai Tórey, pecunia propria comparata, sed in perpetuum successoribus suis relinquenda.

Caput nonum.

Praedictis quatuor venerabilis capituli huius dignitatibus, utpote: reverendissimis dominis praeposito maiori, lectori, cantori, custodi, ornamentum pontificale gravi impensa a modo ecclesiam gubernante Sanctissimo Domino Nostro Papa Clemente XIII. impetravimus, has etiam vestes in perenne gratitudinis et beneficentiae nostrae argumentum praefatis personatibus sub lege in bulla gratiosa expressa damus et conferimus in perpetuum.

Caput decimum.

Officium cathedralis erit maioribus festivitibus secundum dignitates dominos fratres pro concionibus admonere. Aliis autem diebus dominicis et festivitibus per annum curae ipsius incumbet concionari, poterit tamen etiam dominis fratribus, cum ipsi visum

Caput decimum.

Officium cathedralis erit maioribus festivitibus secundum dignitates dominos fratres pro concionibus admonere. Aliis autem diebus dominicis et festivitibus curae ipsius incumbet concionari, poterit tamen etiam dominis fratribus, plebano vel ca-

vel vero impeditus fuerit, deferre, qui nisi legitime impediti acceptare tenebuntur, neque Patres Societatis cum praesentes fuerint, negligendi erunt, quod onus ipsos libenter pro gloria Dei et animarum salute subituros speramus. Pro quo labore suo habebit quatuor jugera vinearum, duo in Kisszóllós, unum in Alsóörs et unum in Kisfalud.

pellanis, cum ipsi visum vel impeditus fuerit, deferre, qui nisi legitime impediti acceptare tenebuntur. Pro quo labore suo habebit quatuor jugera vinearum, duo in Kisszóllós, unum in Alsóörs et unum in Kisfalud.

Caput undecimum.

Infirmo capellano vel etiam non existente, iunior ex canonicis vel etiam ipso infirmo, alius in dignitate minor faciet ea, quae essent capellani quoad sepulturam, visitationem infirmorum, baptismum, in sacris vero quoad altare minus peragent, ut supra.

Caput duodecimum.¹

Capellanus cum notario capituli habebunt unum canonicatum portionemque quoad decimalia in omnibus. Cantores cum magistro, uti commodius visum fuerit illustrissimo domino praelato et venerabili capitulo, ita intertenebuntur.

Caput decimumprimum.

Post dignitatem canonicatus cathedralis sequitur sextus, a reductione et restauratione venerabilis capituli huius per pia memoriae episcopum seniores Stephanum Sennyei anno 1667 peracta incerto tempore in canoni-

¹ V. ö. a Bíró-féle statutumok 30. fejezetével.

catum et praebendam admissus. Hodie quoque intemerato successionis ordine canoniam possidet eaque fruitur. Sextus hic personatus habet domum in oppido Wesprimiensi, necnon vineam unam in Lovas.

Caput decimumsecundum.

Porro tempore illo, quo 25-a Augusti 1761 in canonica visitatione septimum quoque canonicum introducere voluissemus et constitutiones has conditas venerabili capitulo nostro Wesprimiensi tradere, pauxillum super hoc respirium petiit idem venerabile capitulum plene assecurando, ut si possessio Peremarton noviter ab acatholicis revindicata, expensas 18 millium florenorum, quas saepedictum venerabile capitulum in eam profudit, eluerit, tunc omnino septimum quoque canonicum introducere possimus. Cui declarationi insistentes auctoritatem hanc nostram suo tempori reservamus.

Caput decimumtertium.

Ut omnibus venerabilis capituli huius necessitatibus exasse provideatur, neve, dum expensae in negotia capitularia requirentur, necesse sit huiusmodi expensas a quovis canonico singillatim colligere, portio nemonis instituetur. Pariformiter ad servandum religiosae vitae rigorem punctator, qui delinquentium multas in portionem nemonis

colligat hincque ad venturas necessarias expensas sufficiet. Punctatoris praeterea erit ad delinquentes diligenter attendere, ad virtutes piamque vitae normam monere, detrectantes vero et oboedire renuentes suo debito loco deferre.

Caput decimumtertium.

Omnes mutuam caritatem et concordiam colent, veluti fratres invicem diligant, neque odia, rancores, iras inter se alant. In verbis et collocutionibus, conversationibus debitum sibi invicem honorem deferant, neque alter alterum verbis iniuriosis, contumeliis aut vituperiis afficiet, neque privatim, multo minus audientibus externis. Nemo rixas, contentiones, clamores cum altero fratre exercebit. Si quis autem id fecerit in privato, irremissibiliter in quatuor florenis per vicarium puniatur, si in publico, id est coram duobus vel tribus aut etiam pluribus, mulctae duodecim florenorum ipso facto subiaceat, media pars fratribus et media vicario cedantur et expost, si se non emendaverit, sed iterum impegarit, ad illustrissimum dominum praelatum causa ipsius deferatur.

Caput decimumquartum.

Omnes mutuam caritatem et concordiam colant, veluti fratres invicem diligant, neque odia, rancores, iras inter sese alant. In verbis et collocutionibus, congressibus capitularibus, conversationibus debitum sibi invicem honorem deferant, neque alter alterum verbis iniuriosis, contumeliosis aut vituperiis afficiet, neque privatim, multo minus audientibus externis. Nemo rixas, contentiones, clamores cum altero fratre exercebit. Si quis autem id fecerit in privato, irremissibiliter in 4 florenis puniatur per vicarium, si in publico, id est: coram duobus aut tribus, aut etiam pluribus, mulctae 12 florenorum ipso facto subiaceat, quae mulcta nemonis parti applicetur et expost si se non emendaverit, sed iterum impegarit, per fratres diiudicetur et ad debitum suum locum deferatur. Non absimili poenae subiaceat, qui ex contemptu, aut odio fratris alicuius conventus capitulares, ubi de bono, utili et emolumento communi mutuo auxilio versantur consilia, frequentare renuerit, aut etiam absque causa ad-

ire invitatus neglexerit, nempe: si tertio vocatus causam non attulerit sufficientem, in 12 florenis puniatur applicandis rursum in portionem nemonis. Qui enim promovendo bono communi operam et consilium suum tam turpibus ex finibus conferre detrectat, indignus est, qui utilitatibus boni communis fruatur, ul alter, impune.

Caput decimumquartum.

Nulli secreta revelare, extra arcem Wesprimiensem dormire, seu pernoctare, nisi in casu necessitatis, computationes, comessionesque cum saecularibus in multam noctem trahere licebit, quod si autem quem ebrium esse compertum fuerit, eum vicarius toties quoties in florenis tribus puniat. Nemo fratrum ob decorem sacerdotalem solus vel etiam cum famulo hinc illic oberret, de domo in domos vagetur, quae per famulos absolvi poterunt, absolvat, domi se continendo, orationi, lectioni meditationibusque piis vacet, mundo vestitu honestoque amictu ubique appareat, memores dictorum S. Bernardi, qui conversationem ministrorum Christi talem dicit esse oportere, ut ex moribus exterioribus compositiones interiores existimentur.

Caput decimumquintum.

Immunditiae omnes et quaevis contra castitatem delicta inter fratres ne nominentur quidem vitenturque occasiones et conver-

Caput decimumquintum.

Nulli secreta, capitularia consilia revelare licebit. Nemo fratrum decorem sacerdotalem solus vel etiam cum famulo hinc inde oberrando obfuscet, nec de domo in domos divagetur. Quae per famulos absolvi poterunt, per eos absolvat, domi se continendo orationi, lectioni meditationibusque piis vacet. Mundo vestitu, honesto amictu ubique appareat, memor dictorum S. Bernardi qui conversationem ministrorum Christi talem dicit esse oportere, ut ex moribus exterioribus et compositione interiores aestimentur.

Caput decimumsextum.

Immunditiae omnes et quaevis contra castitatem delicta inter fratres ne nominentur quidem vitenturque occasiones et conver-

sationes omnes, ob quas mala notare sacerdotalisque dignitatis honorem maculare possent. Quod si quis in talibus deliquerit, moneatur ut resipiscat, et si necdum emendari poterit, exposit, si ita visum fuerit, ad illustrissimum dominum praelatum deferatur.

Caput decimumsextum.

Quandoquidem totus proventus huius capituli sit in decimis vini et frumenti, optimum erit tempestive de decimatoribus consultare et ad decimas agnellorum seu frugum, unum saltem ex fratribus exmittere. Vini vero decimae in variis locis cum sint, ad easdem vel fratres, dum per turcam licuerit, vel famuli eorundem seu destinati tempestive cum instructione, ut exeant, necesse est. Et si quis fratrum neque per se, neque per destinatum comparere vellet, in decem urnis vini a venerabili capitulo puniatur. Decimatores autem, si sese fideliter gesserint, quinquagesimam habeant, si male, puniantur. Rationes dare tenebuntur.

Caput decimumseptimum.¹

Quolibet anno eligatur ex fratribus, qui frumentum, vinum, pecuniam, agnellos, apes, omnes

sationes omnes, ob quas male audire sacerdotalisque dignitatis honorem maculare possent. Quod si quis in talibus deliquerit, moneatur ut resipiscat, et si necdum emendari poterit, per fratres diiudicetur et post, si ita visum fuerit, ad suum debitum locum deferatur.

Caput decimumseptimum.

Quandoquidem totus fere proventus huius venerabilis capituli sit in decimis vini et frumenti, optimum erit tempestive de decimatoribus canonicis consultare et ad decimas agnellorum seu frugum ex fratribus quosdam, aut divisorem pro conscriptione exmittere, ac si exposit primo decimationis locum sibi eliget lector, secundo cantor, tertio custos, quarto cathedralis, quinto sextus canonicus. Cum autem vini decimae in variis locis sint, ut ad easdem fratres tempestive cum instructione exeant, necesse est. Si vero, quis sine ulla legitima causa per se non comparuerit, in decem urnis vini per capitulum puniatur. Decimatores, si fideles fuerint, quinquagesimam habeant, si male se gesserint, puniantur. Rationes dare tenebuntur in scriptis

¹ V. ö. a Bíró-féle statutumok 21. fejezetével.

denique proventus inter fratres, iuste et conscientiose dividat divisorque appelletur. Prout et in aliis capitulis fit, iuramentumque deponat prius, qui pro labore **centesimam** accipiet, **nihilominus** evoluto anno rationes officii sui reddet in scriptis.

Caput decimumoctavum. -

Executiones, quae ad ipsos deferuntur, iuxta leges regni obeant secundum seriem, et si quis modum procedendi ignoraret, antequam exeat, oportet ut inquirat. Si seriem suam quis alteri concedere voluerit, id ipsi liceat. Exmissio semper a praeposito maiore petatur vel illo absente a lectore et sic de aliis. Reportatio quoque fassionum, contradictionum, praesentationum et aliarum quarumvis executionum hoc ordine procedet.

Caput decimumnonum.

Omnes fratres canonici tam residentes, quam non residentes seriem suam hebdomadariam hic in ecclesia cathedrali Wesprimiensi vel per se, vel legitime impediti per alios absolvere sint obligati. Et quia interdum etiam legitime impediti supportantes erunt necessarii, ut eo melius et promptius faciant sua, pro supportatione unius septimanae a supportato munerabitur supportanti florenus unus. Fratres etiam non residentes omnibus

Caput decimumoctavum.

Omnes fratres canonici tam residentes, **quam non** residentes seriem suam hebdomadariam hic in ecclesia cathedrali Wesprimiensi vel per se vel legitime impediti, per alios absolvere tenebuntur. Fratres etiam non residentes omnibus proventibus substantialibus, quales sunt: pecunia censualis, vinum, frumentum, gaudeant, accidentalibus autem, uti sunt: birsagia, mensalibus, ut sunt: agnelli, maiales, ferae non item.

¹ V. ö. Biró-féle statutumok 22. fejezetével.

proventibus substantialibus, quales sunt pecunia censualis, vinum, frumentum, gaudeant, accidentalibus vero, ut sunt: birsagia, mensualibus, ut sunt: agnelli, apes, maiales, ferae non item.

Caput decimumnonum.¹

Nemo ex fratribus habebit facultatem pro se imperandi colonis, aut aliquid ab eis exigendi, vel ad servitia propria eos cogendi, sed si fieri aliquid oportuerit, praeposito proponat, qui si dignum iudicaverit, habita cum fratribus residentibus consultatione necessitati fratris subveniet.

Caput vigesimum.²

Non residentes canonici We-sprimium rarius idque nonnisi urgente necessitate adeant, neque alio, quam ad fratres divertant noctemque nulla ratione alibi, quam apud fratres agant.

Caput vigesimumprimum.³

Quolibet anno eligatur ex fratribus, qui frumentum, vinum, pecuniam, agnellos, apes, omnes denique proventus inter fratres iuste et conscientiose dividat divisorque appelletur. Prout et in aliis capitulis fit, iuramentum prius deponat Pro labore cente-

¹ V. ö. a Sennyei-féle statutumok 22. fejezetével.

² V. ö. a Sennyei-féle statutumok 23. fejezetével.

³ V. ö. ugyanott a 17. fejezettel.

simam accipiet, nihilominus evoluto anno rationes officii sui reddet in scriptis.

Caput vigesimumsecundum.¹

Executiones, quae ad ipsos deferuntur, iuxta leges regni ob-
eant secundum seriem, et si quis
modum procedendi ignoraret, an-
tequam exeat, oportet, ut in-
quirat. Exmissio semper a prae-
posito maiore petetur, vel illo
absente a lectore et sic de aliis.
Relatio quoque fassionum, con-
tradictionum, praesentationum et
aliarum quarumvis executionum
in capitulo ipso, seu in consueto
congressus sui loco hoc ordine
procedet.

Caput vigesimumtertium.

Omnes fratres canonici cum et
iussu S. Congregationis Rituum
et usu omnium etiam regni nostri
cathedralium et collegiatarum
ecclesiarum feriis Adventus et
Quadragesimae aliisque per an-
num privilegiatis feriis, in quas
officia sanctorum incidunt, duae
missae celebrari soleant debe-
antque, una de sancto, altera de
feria, huic idcirco legi se accom-
modare debebunt.

Caput vigesimum quartum.

Siquidem piorum fundatorum
in fundandis votivis sacris ea fu-
erit intentio, ut sacrae missae
sacrificium pro animarum refri-

¹ V. ö. ugyanott a 18. fejezettel.

gerio offeratur, huicque adiunctae assistentium canonicorum preces animabus eorum, pro quibus applicuerunt, suffragarentur, mentem piissimorum fundatorum defraudari per eos dubium non est, qui contempta participatione ex tali assistentia, sacro adesse precesque suas pio iuvamini fratrum in Christo suorum impertiri dedignantur. Curent proinde singuli, nisi legitima obsit causa, piis precibus prodesse remunerantibus se, ideoque et officians sacrum votivum et reliqui domini fratres preces pro animabus eorum offerent, alioquin privandi sunt absentes tali participatione.

Caput vigesimum.

Sancimus etiam, ut nemo fratrum mali nominis aut suspectas feminas vel etiam alias personas in domibus suis habeant ac teneant. Quod si tale quispiam aliquis admitteret, ceteri fratres confestim admoneant, a quibus monitus, nisi resipiscat, ad illustrissimum dominum praelatum deferatur.

Caput vigesimumquintum.

Sancimus etiam, ut nemo fratrum mali nominis aut suspectas feminas, vel etiam alias personas in domibus suis habeant ac teneant. Quod si tale quispiam admitteret, ceteri fratres confestim admoneant, a quibus monitus, nisi resipiscat, ad debitum suum locum deferatur.

Caput vigesimumprimum.

Vicario nostro omnes debitam oboedientiam et reverentiam praestabunt, ipsius iudicio in iis, quae ad officium ipsius pertinent, se sistent et obtemperabunt, neque sine ipsius licentia audebunt quopiam exire.

Caput vigesimumsextum.

Vicario nostro omnes debitam oboedientiam et reverentiam praestabunt, ipsius iudicio in iis, quae ad officium ipsius pertinent, se sistent et obtemperabunt, neque sine ipsius licentia audebunt quopiam exire.

Caput vigesimumseptimum.

Quod de residentia canonicorum in suis canonicatibus oeconomicum Trid. Conc. Sess. 24. Cap. 12. de Reformat. sancivit, ab unoquoque servetur exactissime sub poenis, ibidem in contravenientes decretis, videlicet: quod non liceat vigore cuiuslibet consuetudinis ultra tres menses ab eisdem ecclesiis quodlibet anno abesse.

Caput vigesimumsecundum.¹

Nemo ex fratribus habebit facultatem pro se imperandi colonis, aut aliquid ab eis exigendi, vel ad servitia propria eos cogendi, sed si quid fieri oportuerit, praeposito proponat, qui si dignum iudacaverit, habita cum fratribus residentibus consultatione, necessitati fratris subveniet.

Caput vigesimumtertium.²

Non residentes canonici Wesprimium rarius idque non nisi urgente necessitate adeant, neque alio, quam ad fratres divertant, noctem nulla ratione alibi, quam apud fratres agant, Idem sentiendum de aliis quoque presbyteris, religiosis, monachis, qui mendicationis causa Wesprimium adeunt, quod si alibi, quam in capitulo noctem egerint, nullam accipiant eleemosynam et pro suspectis habeantur.

¹ V. ö. a Bíró-féle statutumok 19. fejezetével.

² V. ö. ugyanott a 20. fejezettel.

Caput vigesimumquartum.

Advocatum causarum seu procuratorem unum certum capitulum habebit, quem de conventionione solvet. Et quia in diversis comitatibus bona capituli haberentur, ut ubique ipsorum causas agat, cum eo conveniendum erit, qui si nollet et talis haberi non poterit, plures conducendi erunt.

Caput vigesimumquintum.

Quia nonnunquam attestationes, evocationes, inhibitiones, statutiones et similia per testimonia capitularia vel alias peragenda essent vel erunt, in talibus commoditatem dare servientibus erit capituli, quos deducere et reducere, honeste tractare, quo meliori modo, postquam necessarium erit, ut eo promptiores ad serviendum reddantur.

Hae sunt fratres carissimi leges, quas nos una vobiscum sedulo ruminantes ad maiorem Dei gloriam, huius ecclesiae nostrae augmentum, nostri vestrique honorem, sanctam et tranquillam permansionem, auctori-

Caput vigesimumoctavum.

Advocatum causarum seu procuratorem unum certum capitulum habebit, quem de conventionione solvet. Et quia in diversis comitatibus bona capituli haberentur, ut ubique ipsorum causas agat, cum eo conveniendum erit, qui si nollet, vel talis unus haberi non posset, plures conducendi erunt.

Caput vigesimumnonum.

Quia nonnunquam attestationes, evocationes, inhibitiones, statutiones et similia per testimonia capitularia vel alias peragenda essent vel erunt, in his servientibus commoditatem dare erit capituli, quos deducere et reducere, honeste tractare, quo meliori modo necessarium erit, ut eo promptiores ad serviendum reddantur.

Caput trigesimum.¹

Notarium capitulum habebit, qui expeditiones capitulares aliaque nomine capituli perficiet. Cantores cum magistro, sicut hi in praesentiarum provisi sunt, ita deinceps quoque intertenebuntur.

Hae sunt fratres carissimi leges, quas nos una vobiscum maturatione animi consideratione perpendedentes ex iis, quas felices re-

¹ V. ö. a Sennyei-féle statutumok 12. fejezetével.

tate nostra ordinaria vobis consentientibus, sigilli nostri autentici munimine et manus propriae subscriptione roboratas, observandas praecipimus sub poenis in iisdem expressis. Datum die tertia septembris anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo.

Stephanus Sennyei m. pr. L. S.

cordationis praedecessor noster, Stephanus Sennyei de Kis-Sennye, temporis illi deservientes cum consensu fratrum suorum condidit, excerptas paucis additis praesenti rerum statui et temporis accomodavimus et condidimus ad maiorem Dei gloriam, huius ecclesiae augmentum, nostri vestrique honorem, sanctam, tranquillam permansionem, auctoritate nostra ordinaria vobis consentientibus, sigilli nostri autentici munimine et manus propriae subscriptione roboratas, observandas praecipimus, poenis in iisdem expressis, una obtestantes venerabile capitulum, ut habita exhaustae aetatis ac laesae senectutis nostrae ratione, has regulas et constitutiones sibi proponant observandas.

Martinus Biró episcopus Wesprimiensis m. pr.

(L. S.)

Veszprémi kápt. magánlt.: Veszprém-Ecclesia, Capsa 79. — Lásd még: Veszpr. püspöki lt.: Koller-féle iratok, fasc. 58. nro 1.

Veszprémi püspöki lt.: Koller-féle iratok, fasc. 58. nro 26.

Statuta et constitutiones capituli Wesprimiensis anno 1780.

Nos Josephus Bajzáth (titt.) damus pro memoria significantes quibus expedit universis, quod florentissimum olim cathedralis ecclesiae nostrae Wesprimiensis capitulum, iniquitate ac hostilitate superiorum temporum communi cum ceteris regni Hungariae ecclesiis calamitati involutum bonis temporalibus, litterariis documentis et constitutionibus suis, imo vita et sede sua deturbatum, subinde vero singulari Dei benignitate postliminio unius paene saeculi restitutum, quantumvis anno adhuc 1667 providentia antecessoris nostri bonae reminiscentiae iunioris Stephani Sennyei, attunc episcopi Wesprimiensis certis legibus et statutis circumscriptum extitisset, cum tamen haec incuria quorundam aut malitia tractu temporis in suo autographo simpliciter periissent, transsumptis autem illorum copiis, quae super sunt, velut necessaria authentia destitutis, quin etiam vitio liturae notatis, sua deesset debita veneratio et auctoritas, sed et alias memorata statuta et constitutiones cum variatione temporum tantam subiissent in suis praeceptis mutationem, ut capitulum ecclesiae nostrae non tam his legibus, quam inductis potius successive variarum consuetudinum usibus duci observassemus; eapropter collatis cum capitulo nostro consiliis, eam suscepimus sententiam: ut praerepetitas veteres constitutiones, tamquam alioquin contrario usu in parte potiori antiquatas et nec hodierno tempori amplius plene accomodas, mutua capituli nostri cooperatione et influxu in certas novas leges et constitutiones reduceremus taliaque statuta sociatis studiis nostris poneremus, quorum planiari ductu praesentes et futuros ecclesiae nostrae Wesprimiensis canonicos suam vivendi, agendi et in divinis operandi rationem recto ordine regere et gubernare oporteret; prout etiam invocata prius Spiritus Sancti gratia, cuius superno lumine sensus et corda nostra ducuntur et praehabita superinde cum capitulo nostro mutua consultatione ac matura deliberatione renova-

tas veteras capituli nostri constitutiones ac statuta dehinc ab omnibus et singulis praesentibus et futuris sacri huius collegii canonicis sancte et inviolabiliter observanda concordibus votis in subsequa capita reduximus et quidem:

CAPUT PRIMUM.

De eorum, qui in capitulum recipiendi sunt, qualitate.

Canonici seu ab horis canonicis seu quod verisimilius a regula dicti, cum ex ipsa origine statusque sui institutione ecclesiae servitio sint deputati, quisquis in vitae canonicalis societatem aspirat, non temporalem utilitatem honoremve, sed Dei cultum prae oculis habeat, necesse est. «Difficile enim est, ut bono peragantur exitu, quae malo sunt inchoata principio.» S. Leo. epist. 85.

Dignum autem est, et primae capituli nostri institutioni ac vetustis ejusdem consuetudinibus summe consentaneum, ne ullus sacerdotii characterе destitutus vel canonico impedimento innodatus aut gravioris delicti infamia notatus in collegium ecclesiae nostrae canonicorum admittatur, sed ut ecclesiae ministerio digne sustinendo idoneus sit, oportet sacerdotio initiatum ac una amplo de vita, moribus et sufficientia doctrinae testimonio provisum esse. «Duo enim sunt nobis necessaria: vita scilicet, et doctrina.» Conc. Later. IV.: «nam doctrina sine vita arrogantem reddit, vita sine doctrina inutilem». Conc. Aquisgran.

CAPUT SECUNDUM.

De professione fidei ac iuramento in ingressu ad beneficia praestandis.

Sacri concilii Tridentini decretis inhaerentes, statuimus neminem ad canonicatum et dignitatem, aut aliud quodvis beneficium in nostra cathedrali ecclesia esse admittendum, nisi suo in ingressu iuxta formulam a Pio Quinto Summo Pontifice editam et in opus concilii Tridentini relatam, fidei professionem emittat et iuramentum, quod a provisus in hac ecclesia semper praestitum est, deponat.

CAPUT TERTIUM.

De dignitatum et novorum canonicorum installatione.

Statuimus, ut cumprimum ad vacantes in hac ecclesia dignitates et canonicatus nominati se suaeque provisionis litteras capitulo praesentaverint, publicentur factaque earum publicatione,

exhibeantur statuta capituli provisio meditate perlegenda, ut deliberare possint, num ad earum observationem se iuramento obligare velint et cum se iuratu ad ea declaraverint, nec aliud canonicum impedimentum ad sensum capitis primi statutorum intellectum, ob quod nominati in capitulum admitti nequeant, obstiterit, tum in ipso provisionis instrumento exaretur commissio per lectorem fine peragendae installationis atque haec die pro ea praestituta ista, ut sequitur forma, absque ulla additione vel diminutione futuris temporibus perficiatur.

Primo, si installandus in canonicatum introducendus sit, pareatur mucetum et biretum in stallo ultimi canonici et ubi reliqui domini in sacristia congregati fuerint, iis ad sua stalla exeuntibus dominus cantor rochetto et mucetta indutus installandum rochetto amictum et a dextris sibi associatum educat ad aram principem, ad cuius infimum gradum utrisque subsistentibus, dominus cantor intonet hymnum «Veni Sancte Spiritus» eoque in choro ac versu et oratione ad aram decantatis

Secundo: procedat installans iuxta exigentiam statuti capitis secundi ad fidei professionis et iuramenti actum, sive depositionem sub sequenti forma excipiendam:

Formula professionis fidei describi potest ex conc. Triden. pag. (?)

FORMULA JURAMENTI.

Ego N. N. iuro Deo omnipotenti, Beatissimae Virgini Mariae, omnibus Sanctis et patrono huius ecclesiae S. Michaeli Archangelo ad ista sancta Dei evangelia me omnia statuta, consuetudines constitutionesque huius ecclesiae inviolabiliter observaturum, iurisdictionem, honorem bonaque ecclesiae tam in temporalibus, quam in spiritualibus pro posse meo defensurum, pro cultu divino huius ecclesiae fideliter ac devote laboraturum, et in quantum valeo, pari fidelitate augmentaturum, legitimo regni Hungariae regi omni occasione debitam fidelitatem testaturum, domino item episcopo Wespriemiensi nostro communi domino et suo vicario generali totique capitulo in iustis, licitis et honestis oboedientiam, praeposito maiori huius ecclesiae et senioribus canonicis reverentiam exhibiturum, neque inter fratres dissensiones et inimicitias seminaturum, secreta, consilia et decreta capituli non revelaturum, res mobiles et immobiles, domos, vineas et si quae alia mihi assignata fuerint, indemniter conservaturum; bona abalienata et distracta pro posse meo recuperaturum. Iuro etiam (haec est formula iuramenti decretalis) per Deum vivum et eiusdem Genitricem Sanctissimam Virginem Mariam

et omnes Sanctos et Electos Dei, quod ego in omnibus executionibus et in omni negotio, quod ad officium meum capitulare fidelitatemque capitularem pertinebit, absque cuiusvis personae divitis scilicet et pauperis acceptione, omnibusque prece, praemio, favore, amore, timore, odio et complacentia postpositis et remotis, tam in capitulo, quam etiam in partibus extra capitulum peragendis fidelem executionem et relationem faciam legibusque patriis de fidedignitate capitulorum, capitularibus personis, eorumque officio hactenus statutis et statuendis me accomodabo, easdemque et antiquas in excipiendo adprobatas consuetudines observabo. Sic me Deus adiuvet, Beata Virgo Maria, patronus huius ecclesiae, S. Michael Archangelus et haec sancta Dei evangelia, praestitis his

Tertio: Succentor chori ecclesiastici legat decretum collationis canonicatus et eo perfecto dominus cantor novum canonicum deducal ad stallum, ibidemque stantem inducat in mucetta et installet hoc modo: Ego N. N. venerabilis capituli cathedralis ecclesiae Wesprimiensis cantor et canonicus invocata S. Spiritus gratia Te N. N. in ecclesia hac Wesprimiensi in canonicatum et praebendam eiusdem per decessum vel per promotionem N. N. eiusdem canonicatus et praebendae ultimi, veri, legitimi indubitatiue possessoris de iure et de facto vacantem investio et confirmo dando tibi stallum in choro et vocem in capitulo cum omni plenitudine iuris canonici assignando id tibi per huius bireti capiti tuo impositionem idque in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti Amen. Post haec recens installatus ubi in sacristiam revertetur, ibi collectos capitulares cum veneratione salutat et competentes agat gratias. Quae installandi forma in dignitatum introductione per omnia observanda erit eo excepto, quod pro dignitate installandus mucetta indutus procedat ad stallum.

CAPUT QUARTUM.

De vestitu canonicorum.

Vestem singuli ecclesiae nostrae canonici statui, ordini et dignitati suae congruentem deferent, ut ad mentem concilii Tridentini Sess. 14-a c. 6. per decentiam habitus extrinseci morum honestatem intrinsecam ostendant. Vestem hanc ad praescriptum patriae synodi nationalis communiter ex toto nigram et nonnisi pro ratione episcopalis aut abbatialis vel praepositoralis gradus cingulis et palliorum exposituris rubri ac respective violacei coloris intermixtam, semper autem extra casum longioris itineris talarem eamque nec nimia brevitate, nec nimia longitudine notatam esse debere

decernimus Item statuimus, ut ingressuri pro divinis officiis ecclesiam pro veste superiori convenientibus characteri suo palliis vel pro varietate temporis chlamydis, in choro autem violacei coloris mucettis et quadratis decenter utantur.

CAPUT QUINTUM.

De vitae et morum honestate.

«Quanto quisque antestat dignitate, eum tanto ceteris antestare oportet devotione» Salv. Lib. 2. de avarit. Cum igitur evidenti auctoritate liqueat canonicam institutionem ceteris praestare institutionibus, canonicos utique tanto praecellere oportet vitae ac morum integritate, quanto alios antecedunt dignitate. Regulam istam cordi suo alte impressam teneant collegii nostri canonici, et ne superioritatem sine virtutum sublimitate habere, honoris titulum sine homine possidere videantur, institutionem suam vita et moribus exornent Quae de vita et honestate clericorum in sanctis canonibus statuta sunt, quam diligentissime observent, ut perfectiore ecclesiasticae disciplinae observantia a cunctis mereantur venerationem et suo exemplo inferioribus sacerdotibus, clericis omnique populo animum et studium pie vivendi addant Caveant et vitent non ipsam tantum corrupti animi labem, sed animi quoque corrupti suspicionem, quae saepe cum inanis est, plurimum officit, quantum, si vera? Ideo cum personis mali nominis, quas aut anteactae vitae macula contaminat, aut praesens morum ratio suspectas reddit, omnem omnino cohabitationem et conversationem, cum saecularibus protractas diurnas nocturnasque immoderatas commessiones et compotationes, lucri cupiditate nexos pro pecuniis lusus, choreas publicas et indecoras venationes, in mensa, familia ac reliquo singulorum apparatu luxum, in distractionum delectu vel modo excessum ac omne id, quod cum nimia temporis, sumptuum, gravitatis, mutuae dilectionis, aedificationis publicae iactura est coniunctum, quemadmodum communibus sacrorum canonum legibus prohibentur, praesenti quoque statuto prohibemus decernentes, ut quisquis in his praevaricationis reatui obnoxius deprehensus extiterit, in capitulo per digniorem moneatur, etsi monitus non resipiscat, nec excessum rescindat, deferatur episcopo et per illum pro modo culpae, sede vacante autem a capitulo plectatur, salva poena privationis beneficii iudicialiter infligenda, si delicti qualitas hanc exigeret.

Ceterum Deus, qui pacis et concordiae auctor, amator est, per apostolum nobis praecipit, ut ea sectamur, quae pacis sunt et

singulari amoris et caritatis vinculo connectamur. Ut igitur ab insidiis diaboli, qui contentionum et discordiarum sator est, collegium nostrum superna gratia praeservetur, caput decimumtertium veterum constitutionum nostrarum hic quoque renovamus et peculiariter statuimus, ut omnes mutuam caritatem et concordiam sincera fraterna dilectione inter se foveant, in verbis, sermonibus et conversatione pro aliorum aedificatione debitum sibi ad invicem honorem deferant, neque alter alterum verbis iniuriis, contumeliis aut vituperiis afficiat, vel etiam rixas, contentiones palam vel privatim cum confratre suo ad aliorum offendiculum excitare, aut etiam perniciosas clancularias conspirationes in perturbationem communitatis inire praesumat: secus in his notatus et iudicio capituli convictus poena 12 florenorum irremissibiliter mulctetur, non secuta autem emendatione gravius plectendus episcopo ordinario deferatur.

CAPUT SEXTUM.

De residentia.

Beneficium datur propter officium. Cap. final. de Rescriptis in 6°. Ex officio autem nascitur obligatio, quae significatione sua id omne continet, sine quo illud cum dignitate et utilitate sustineri non potest. Cum igitur absentes obligationibus vi canonicalis officii sibi incumbentibus respondere nequeant, antiquos sacrorum conciliorum canones canonicorum in loco beneficii residendi obligationem declarantes et per synodum Tridentinum Sess. 24. Cap. 12. renovatos, vetere simul et exacta in capitulo nostro observantia consecratos, pari posthac etiam observantia custodiri volumus atque una ne per eos, qui forte aliquando solum panis Christi pinguedine saturari, laboriosam autem penes ecclesiam residentiam declinare studerent, beneficia ecclesiae nostrae suo debito obsequio fraudari sinamus, statuimus, ut mox atque in dignitatis vel canonicatus ecclesiae istius beneficium introductus quis extiterit, statim personalem penes eam residentiam facere teneatur, neque ab ea sine insinuatione episcopo vel capitulo praevis facta discedere audeat. Statutum hoc in iure divino fundatum, ut aliquando transgressione maculetur ab aliquo, ne cogitare quidem audemus, si nihilominus invenirentur subinde, quos legum sanctimonia, praesulum auctoritas, capituli huius voluntas et praesentis statuti vis, in praeexpositae obligationis terminis continere non posset, ut poenae metu retineantur, statuimus: quisquis absque facta apud episcopum vel capitulum praeinsinuatione extra residentiae locum ultra tridui spatium emanserit,

nisi infirmitate vel alio iusto impedimento se detentum fidedigne docuerit, mulctae unius floreni pro singula die absentiae ab evoluto tridui spatio computanda desumendi et nemoni applicandi subiectus maneat salvis ceteroquin per conc. Trid. Sess. 23. Cap. 3-o in contumaces statutis poenis.

CAPUT SEPTIMUM.

De missae conventuali assistendi et horas canonicas in choro persolvendi obligatione.

Missae conventuali, cuius iugis oblatio capitulorum collegiis incumbit, personaliter assistendi obligationem, item in communi psallendi et horas canonicas in choro persolvendi munus officii esse canonicorum, in comperto est. Hanc officii nostri obligationem chori disciplina ad priscae pietatis imitationem in ecclesia nostra restituta, quemadmodum nos, nostrae erga pios fundatores et benefactores pro donis per eas in ecclesiam nostram eiusque ministros collatis gratitudinis exemplum relinquere, praepriis autem sacrae synodo Tridentinae, quae de Refor. Sess. 24. Cap. 12. ut «Dignitates et Canonici in choro ad psallendum instituto, Dei nomen reverenter, distincte et devote laudent ac divina officia per se obeant», statuit, debitam oboedientiam praestare cupientes alaeri animo amplexi sumus et fideliter implere studuimus, ita pro firma et stabili ejus observatione decernimus, ut ecclesiae nostrae canonici, nisi infirmitate impediti, vel publica aut alia iusta causa distenti sint, personaliter non solum sacro conventuali et vesperis, verum etiam omnibus horis canonicis intersint et eas reverenter, distincte ac devote quotidie, defunctorum officium autem, psalmos graduales et poenitentiales, quando a rubrica praescribuntur, in choro persolvant.

Omnes autem divini officii partes eo modo, quem ecclesiae huius usus et consuetudo probavit, persolvendas statuimus; nempe solennioribus per annum diebus cuiusmodi sunt festa Nativitatis Domini, Circumcisionis, Epiphaniae, Paschatis, Pentecostes, Corporis Christi, festa Conceptionis, Purificationis, Annuntiationis, Assumptionis, Nativitatis Beatae Mariae Virginis, SS. Apostolorum Petri et Pauli, S. Stephani Regis, S. Annae dioecesis patronae, S. Georgii, Dedicationis S. Michaelis Archangeli, Dominicis item, qua Nominis Jesu, et memoria Dedicationis ecclesiae cathedralis recolitur, quibus etiam clerus iunior adesse tenetur, omnes horae canonicae, sive totum officium divinum secundum graduale, antiphonale et psalterium Romanum, servata etiam distinctione tenorum,

qualis illic praescribitur, aut a tono antiphonarum exigitur, cantetur, alias autem reflexe ad asteriscos tractim, distincta et elevatori vocis expressione sine praecipiti volubilitate recitando persolvatur, semper tamen tempore et ordine, ut sequitur:

Primo dominicis et festis diebus tam aestate, quam hieme hora septima post sacrum parochiale recitetur prima et tertia, tertio quadrante ad nonam inchoetur sexta et nona ita, ut duae istae canonicae horae seu canendo seu legendo iuxta praescriptum § 1-mae huius capituli persolvendae sint, usque horam nonam persolvi possint.

Secundo diebus ferialibus extra tempus sacrae Quadragesimae prima et tertia orentur ante sacrum conventuale tertio ad nonam quadrante post sacrum conventuale sexta et nona. Tempore sacrae Quadragesimae, item quando post sacrum conventuale processio, cui capitulum in corpore interesse solet, instituitur, omnes quatuor minores canonicae horae sacro conventuali praemittantur et tunc uno quadrante maturius, sive media nona inchoentur, in Quadragesima quidem ideo, ut sub sacro conventuali absolvi possint vesperae, quae alias sive figuraliter sive choraliter celebrandae sint, semper hora tertia servantur ac post vespertas et completorium sequentis diei matutinum cum laudibus ad sensum ordinis superius praescripti cantetur vel legendo persolvatur.

Terti psalmi graduales et poenitentiales dum ex praescripto rubricae dicendi sunt, recitentur immediate post completorium diei, vesperae vero defunctorum post vespertas diei ante completorium, reliquum autem defunctorum officium persolutis sequentis diei matutino et laudibus absolvatur. Qui vero legitimis impedimentis distanti choro interesse nequirent, divini nihilominus officii omnes partes extra chorum privatim persolvere teneantur, alias id intermissuri noverint, quod pro ratione neglectus proportionatos beneficii talis diei fructus in conscientia non facient suos.

Quarto quod porro missae sacrificia capitulo incumbentia attinet, de his quantum fieri potest, ad exigentiam rubricarum exacte celebrandis ita disponimus: 1-mo missa conventualis, cui canonici omnes in persona interesse debent, quotidie hora nona, nisi publicae supplicationes aut alia urgens causa horam celebrationis anticipandam requirat, tam dominicis et festis, quam ferialibus diebus; ferialibus quidem praebeandis, dominicis autem et festis alumni seminarii cleri iunioris assistantibus cantetur tota excepto sacro Quadragesimae tempore, quando post elevationem vesperae dicuntur. 2-do exigente rubrica: ut uno die duae missae, interdum etiam tres, ut in vigilia Ascensionis Domini, in quam festum novem lectionum incidit, celebrari debeant, omnes inomisse persolvantur, si duae dicendae sint, una de celebritate festi post tertiam, quae

erit ea conventualis, cui canonici adesse tenentur, altera de feria post nonam. Quando vero sunt tres, pariter prima de festo post tertiam hora nona, secunda de vigilia, tertia Rogationum pro commoditate et opportunitate celebrantium et temporis absolvantur. 3-o missa defunctorum, quam in cathedralibus ecclesiis capitulum «Cum creatura de celebr., Missarum» iuxta praescriptum rubricae missalis § 1-mae absolvendam exigit, primo die cuiusvis mensis non impedito post nonam canonicam horam celebretur. Tria missae sacrificia, quorum unum pro defunctis die lunae, alterum pro benefactoribus die mercurii, tertium de Beatae Mariae Virginis die sabbathi e veterum statutorum capitis quarti dispositione capitulum nostrum persolvenda habuit et rite observavit, deinceps quoque inomisse celebrentur et ad praescriptas intentiones iuxta dispositionem inferius § 6-a expositam applicentur.

Quinto pro quorum omnium exacta observantia vetusto capituli nostri usui et consuetudini inhaerentes, statuimus, ut canonici secundum morem e veterum statutorum capitis noni¹ praescripto observatum a prima dignitate usque ultimum hebdomadarios agant et quoadmodum per turnum sive in ordine hebdomadarii nomine choro praeesse obligantur, ita etiam missam conventualem in ordine decantent et pro benefactoribus in genere applicent, absentes porro ac etiam tales, qui cum praeinsinuatione a residentia seu in privatis seu publicis negotiis aberunt, aut morbis vel aliis negotiis distinebuntur, hebdomadarii officium impleant et missam conventualem curent in ordine vicis suae absolvi per praesentes sive ad requisitionem benevole id facturos, sive congruo stipendio aut intentionis permutatione conductos, secus ipsum capitulum ex portione talis absentis congruo stipendio suppletent designet.

Sexto reliqua missae sacrificia, quando ad exigentiam rubricae celebranda veniunt, absolvant in ordine succentor et praebendati, quibus ex usu hucusque recepto tria §-o huius capitis quarto recensita capitularia sacra persolvenda incumbabant, ad quae deinceps etiam celebranda ea ratione illos obligatos fore declaramus, ut cum e praescripto rubricarum vel missam defunctorum pro mense vel de feria aut vigilia dixerint, tunc missam, si quam e praescriptis tribus capitularibus tali die dicendam habuissent, omittant et in vicem eius sacrum ad praescriptum rubricae celebrandum pro benefactoribus in genere applicent. De cetero vero si ultra trium horum capitularium sacrorum munerum aliqua hebdomada plures de feria vel de vigilia sacra occurrerent celebranda, illa ad privatas intentio-

¹ Helyesen: deciminoni. Lásd a Sennyei- és Bíró-féle statútumok 19., illetve 18. fejezetét.

nes sive proprias, sive eleemosynas offerentium iuxta declarationem in constitutione, quae incipit: «Cum semper oblatas»... a Benedicto XIV. Summo Pontifice factam libere offerre poterunt. Officiis divinis ita ordinatis, licet spem firmam habeamus, quod nunc et in futurum singuli ecclesiae nostrae canonici sponte sacrificaturi sint Domino et pro conscientiae suae securitate ac totius sanctae Dei ecclesiae aedificatione in communi psallendi et horas canonicas, ut choro persolvendi munus magna devotione sint impleturi, ad plec-tendos lamen eos, qui nullo morbi impedimento detenti, nec publica vel alia iusta causa impediti, sed sola negligentia aut studio propriae commoditatis citra absentiae suae legitimationem a missa conventuali et vespers horisque canonicis emanerent et neque idcirco a capitulo semel ac iterum moniti resipiscerent, ad sensum decreti synodi Tridentinae Sess. 21-a de Reform. Cap. 3-o eos quod ad accuratius implendum officium suum excitentur, mulctae unius floreni in singulas officii divini partes a proportionem neglectus subdivisi et praesentium portioni adjiciendi subiicimus et subjectos esse edicimus. Quae subdivisio erit sequens.

Pro missa conventuali crucigeros	10
Pro matutino	» 10
Pro laudibus	» 7
Pro prima	» 7
Pro tertia	» 4
Pro sexta	» 4
Pro nona	» 4
Pro vespers	» 9
Pro completorio	» 5
<hr/>	
Summa	1 florenus.

CAPUT OCTAVUM.

De missis votivis et iis assistendi obligatione.

Sacra voliva, quae pro animarum suarum refrigerio variorum benefactorum fundavit pietas, non minorem ac quaevis canonicorum officia diligentiam et accurationem exposcunt Idcirco, si ex censibus, quos inter praesentes tantum dividendos constituerunt, participare quis voluerit, ad «Kyrie eleison» in stallo adsit ac in sacro ad finem usque permaneat, oportet, ceterum canonici ecclesiae nostrae magnopere curent, ut sincero iis, qui dormitionem acceperunt, opitulandi studio, non vero vilis lucelli spe et desiderio hoc pietatis opus exsequantur. Istud enim, qui intenderet, perverso nimis ordine coelestibus terrena, ut S. Bernardus loquitur, mercaretur.

CAPUT NONUM.*De processionibus.*

Vetustissima aequae ac pia solemnium supplicationum tam Rogationis Maioris, quae in festo S. Marci, quam Minorum Rogationum, quae tribus ante Ascensionis Domini festum diebus indicuntur, institutio, omnes ad sinceram cordis poenitentiam atque ad divini muniminis opem implorandam nos excitant. Prisca haec ecclesiae instituta sanctissimis maiorum nostrorum exemplis, qui nos longe virtute ac meritis superarunt, quam sedulo explere et observare debeamus, admonemur. Eorum itaque vestigiis insistendo statuimus, ut ecclesiae nostrae canonici praeexpositis supplicationibus sub cruce in corpore capitulariter, non absimiliter processioni theophoricae aliisque processionibus, quae infra octavam corporis Christi et dominicis novilunaribus instituti consueverunt, chori vestibus induti adsint et sua non minus praesentia, quam externa devotione populo exemplo sint et aedificationi.

CAPUT DECIMUM.*De canonicorum in hierarchicis functionibus obligatione.*

Presbyteris et diaconis, qui olim in una cum episcopo civitate commorantes a S. Ignatio in epistola ad Trallianos consistorium sacrum, consiliarii et assessores episcopi, a S. Hieronymo senatus ecclesiae dicti sunt, canonicos, qui cum cathedrae episcopi propius adhaereant, hodie cathedrales nuncupantur, successisse, satis ipsum concilium Tridentinum demonstrat, dum senatus ecclesiae titulo, quo S. Hieronymus presbyterium vocat, cathedrales capitula exornat. Ista in nominis nuncupatione successio non vacua, sed cum onere transivit, nulla igitur ratione putent ecclesiae nostrae canonici abse impletam muneris sui obligationem, si tantum recitando officio vacent, nisi etiam episcopo praesuli suo debitis occupentur servitiis cumque in muneris sui functione, consilio et opera sic iuvent, ut molem episcopalis sollicitudinis sublevare, quin et portionem eiusdem non modicam sustinere agnoscantur. Quoties itaque episcopus divinis in ecclesia officiis adesse vel ea perficere voluerit, toties si ei placuerit, sub cruce iuxta caeremonialis Romani praescriptum ad ecclesiam conducant et sacris operanti, prout solemnitatis ratio vel praesulis voluntas exigerit, sub infula aut bireto honorariam assistentiam per seriem sive servato inter se ordine praebeant. Consistoriis, quando pro rebus sive ad voluntariam, sive contentiosam iurisdictionem pertinentibus ab ipso episcopo vel eius gene-

rali vicario et officiali indictis, vocati fuerint, adsint et coassideant omnique tempore ac quavis occasione praesuli in regimine dioecesis et animarum cura coadiutores et cooperatores se opere exhibeant. Qua in genere ne a recto tramite aberrant, scientiam non eorum tantum canonum, qui ad lites iudiciaque valent, sed vel maxime, qui optimam componendae atque ornandae ecclesiae rationem continent ac quibus sacra maiorum instituta, ritus et externa ecclesiae disciplina exprimitur, notitiam denique iurium et consuetudinum patriae, regiarum ad haec resolutionum et episcopalium constitutionum sibi exactam comparent, ut sic corpus capituli ex ipsis coactum senatus episcopi, unde consilium tuto accersat, ex merito dici possit.

CAPUT UNDECIMUM.

De officiis et obligationibus particularibus.

Officiorum et obligationum particularium nomine ea veniunt, quibus non singuli, sed tamen singulorum causa nonnulli in collegio nostro funguntur, huiusmodi praeprimis sunt dignitates. Hos inter praepositus maior eminet, qui unus quidem ex membris est, primus tamen in ordine ac in capitulo dignior et post episcopum in ecclesia praecipuus, cui a ceteris canonicis ob prioritatis gradum et dignitatis suae praeeminentiam reverentia debetur, qua in ordine prioritatis ac dignitatis in consessibus, actibus publicis praelatione, quamvis singularibus in capitulo canonicis emineat, a capituli tamen dispositionibus pendet, ac ideo dignitatis suae gradum sic teneat, ne pro eo, quod aliis praelatus sit, eos parvi pendat, verum potius instituti Salvatoris Nostri eum, qui maior est, ministratorem esse docentis semper memor, cunctae congregationi canonicorum sanctae humilitatis exempla praebeat, atque omnibus per exactam onerum et obligationum dignitati suae inhaerentium adimpletionem fideliter prodesse studeat. Porro praepositi officii et obligationis est commune capituli bonum promovere, episcopalium decretorum, statutorum capitularium observantiam curare, in rebus officii sui remissos, si amica et ad omnes christianae caritatis leges accomodata monitione ad ea industriose implenda reduci se non sinant, capitulo deferre, conventus capitulares cogere, negotia communia referre, de imminentibus vel enatis iam iurium aut rei familiaris periculis admonere, quae ad utilitatem communem facere possunt, proponere communique cum fratribus consilio deliberare, capituli bona singulis annis visitare, quae in his ex locorum rerumque aliarum adiunctis mutandum quidpiam videretur, capitulo referre; officialium

rationes singulis annis censurae subiicere, iura demum capituli in comitatuum sedibus et reliquis per regnum dicasteriis, et si necesse sit, in excelsa cancellaria aulica adversus quosvis turbatores et impetitores tueri ac defendere. Quem in finem expensas in procuratores litterasque ac alias litis circumstantias e communi cassa capitulum subministrabit, reliquas autem itinerum et morae expensas, in occasionem item ac sui, suorumque victum necessarias de sua propria bursa sustinere tenebitur atque pro his suis laboribus et fatigiis ac una titulo dignitatis suae praeter simplam canonicaem portionem habebit prout inferius capite vigesimotertio uberius declarabitur, medietatem sive duas quartas unius simplae canonicalis portionis, vineam in Csopak, allodium et hortum culinarem in fundo capitulari penes fluvium Séd.

CAPUT DUODECIMUM.

De lectore eiusque obligationibus.

Lector secundam in capitulo dignitatem tenet, qui ex officio suo litteras et quaecunque scripto capitulo exhibentur, perlegere, nomine capitulo scribere et subscribere, expeditionibus notarialibus conferre, instrumentorum litteralium privatorum capituli et publici archivi curam et custodiam habere, utrumque capituli sigillum, sive et illud, cuius in publicis expeditionibus et alterum, cuius in privatis correspondentiis usus est, conservare, primum quidem sub sera in sacristia reclusum, alterum apud se tenet. Ad haec tenetur lector diebus dominicis et festis pro sacro conventuali cereos et thus suis impensis procurare et subministrare. Pro his officii sui oneribus et una titulo dignitatis suae habebit praeter simplam canonicaem portionem unam quartam simplicis canonicalis portionis, hortum et allodium ac 4 iugera vinearum in Lovas et Alsóórs, et sportularum pro publicis expeditionibus quartam partem.

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

De cantore et eius obligationibus.

Cantoris, qui tertium in capitulo stallum et dignitatem obtinet, officium est ordinem divinorum et capitulo incumbentium missarum in sacristia affigi solitum praescribere, solerter curare, ut chori leges et statuta bene ab omnibus observentur, divina officia tractim, distincte, articulatim ac reverenter ad praescriptum rubricarum peragantur, quo iuxta dictum apostoli omnia secundum ordinem fiant in ecclesia. Eiusdem est vitam et mores choralistarum et

musicorum observare, chori servitium declinantes ad implendum officium, si opus est, etiam privatione portionis de eorum stipendio ad proportionem neglectus desumendae, compellere, servitio ecclesiae indignos vel inidoneos facta apud capitulum insinuatione dimittere, ac dignos et aptos assumere. Denique novos canonicos ac dignitates installare et solerter invigilare, ut per succentorem et praebendatos tria capitularia sacra, pro quibus cereos suis impensis procurare et subministrare obligatur, statutis diebus quavis hebdomada persolvantur. Quarum obligationum et simul dignitatis titulo praeter communem ordinariam canonicalem portionem duas tertias unius quartae simplae canonicalis portionis, allodium, hortum et vineam in promontorio Csopak habebit et ab installandis competens honorarium.

CAPUT DECIMUMQUARTUM.

De custode et eius obligationibus.

Custodi, qui inter capituli dignitates quartus est, incumbit sacrorum vasorum, reliquiarum, sacrae cuiuscunque nominis supellectilis, totius ecclesiae fabricae ac thesauri custodia et dotis ac ex dote provenientium fructuum administratio. Illius officii est altaria et parietes ecclesiae singulis annis per statas vices a pulvere et sordibus repurgari curare, providere praeterea, ut panis et vinum ad sacrum altaris ministerium, thus et candelae semper praesto sint, sacra templi supellex decenter mundetur, ecclesiae fores convenienti tempore reserantur et claudantur et claves eorum sub securam custodiam per sacristanos sibi resignentur. Quapropter custos sacram altarium et ecclesiae ministrorum supellectilem crebrius revideat, num in suis locis absque contorsione, destructionis periculo composita collecetur, et si quid in ea squalidum, indocere plicatum seu nimis lacerum repererit, ab usu statim reiciat ac in locum reietorum facta praevis capitulo relatione secundum eius determinationem, quam et in aliis praecipue notabiles expensas requirentibus observandam habebit, nova decentia ornamenta fieri ordinet, facta dein et retenta praesertim, quae ex lino sunt, frequenter mundari et decore et munde asservari efficaciter praecipiat et effectui postea constanter attendat, id prae oculis gerens: ne quid ad altaris eiusque ministerii usum relinquat, quod a bene moratorum et honestorum mensis et servitiis exclusum iri putaverit. Pro quibus fatigiis et suae dignitatis titulo habebit ultra simplam canonicalem portionem unam tertiam quartae simplicis canonicalis portionis, 4 iugera vinearum in Lovas et Alsóörs, allodium praeterea et hor-

tum. Denique ad officium quoque custodis pertinet mandata requisitoria reserare, quo titulo clavis habet florenum unum.

CAPUT DECIMUMQUINTUM.

De archidiaconi cathedrali et eius obligationibus

Recensitas quatuor dignitates sequitur cathedralis archidiaconus, qui iam titulo minoris praepositi S. Michaelis Archangeli de Hanta stallo suo unito fulget. Eius in hac nostra ecclesia sensu veterum capituli statutorum capituli decimi officii fuit dominicis et festis diebus ad concionem dicere, quae obligatio, etsi maxima parte in parochum oppidi recentius introductum devoluta sit, certi nihilominus dies, utpote Nativitatis Domini, Paschatis, Pentecostes primi, Circumcisionis Domini, Assumptionis Beatae Mariae Virginis, S. Stephani Regis ad retinendum ius cathedrae reservati sunt et porro etiam reservantur Idcirco archidiaconus cathedralis quemadmodum. antea, ita deinceps quoque praedictis festivitatibus ad concionem dicere vel si ipse impeditus sit, alium e canonicis in sui locum dicturum requirere et invitare, invitatus autem unusquisque canonicorum cessante legitimo impedimento oblatum sacrum sermonem assumere tenetur. Atque hoc titulo habebit unam in Kisfaludiensi promontorio vineam 15 urnas vini proferendi capacem, allodium praeterea et hortum culinarem.

CAPUT DECIMUMSEXTUM.

De officiis, quae libera capituli electione distribuuntur.

Officiorum, quae libera capituli electione distribuuntur, nomine veniunt munera decani sive divisoris capitularis, visitorum utriusque seminarii, infirmorum canonicorum, aedium et quorumvis aedificiorum beneficialium ad canonicos pertinentium, revisorum rationum, curatorum piarum foundationum, limitatorum calculi, initae per decanum proventuum divisionis et protocollistae, qui, ut sui officii partes debite nosse possint, eas pro singulorum notitia et directione declaramus:

Divisor itaque obligatur communi capitulari oeconomiae diligenter intendere, quod circa hanc alterandam et mutandam in re ipsa aut modo a capitulo determinatum extiterit, sedulo observare et exequi, officiales in recto ordine et mutua sibi invicem debita subordinatione continere, ab illis redditus percipere atque hos inter capitulares dominos, prout cuique competit, iuste absque ulla

in suum commodum reflexione dividere ac demum de divisis pecuniariis proventibus et erogationibus rationes documentis suffultas singulis annis reddere, ideo enim de omnibus redditibus centesimam habet.

Visitorum seminarii munus est bis per annum tempore sibi bene visa inspicere statum aedificii, examinare, utrum praefecti curam alumnorum domus debitam habeant et disciplinae ac studiis, praescriptoque alumnis ordini recte invigilent, vestes, victum, juxta pragmaticam et constitutionem fundatorum praebeant.

Visitatores infirmorum, dum aliquem e canonicis, praecipue gravius aegrotante contigerit, cum frequentius accedant, consolentur et qua meliori possunt agendi ratione disponant, ut priusquam morbi vis praevaleat et vigorem sensuum aut usum rationis impediat, sacramentis, quae Servator Noster in praesidium viae aeternitatis instituta relinquit, se muniant et si de iis, quae Dei beneficio temporalia acquisiverunt, dispositionem nondum fecissent, quamprimum disponant.

Visitatores aedium beneficalium singulo semestri spatio perlustrent aedes residentionales et alia quaevis canonicorum beneficia aedificia, et si aliquem in suorum aedificiorum cura et conservatione remissum aut incurium compererint, capitulo fideliter referant, ut moneri et ad implendam hac in parte sibi incumbentem obligationem serio inviari possint.

Limitatores ante effectivam divisionem pecunarii proventus examinare calculum divisoris, num recte illum non solum in substantia, sed etiam reflexe ad annos et tempus tam reddituum, quam individuorum participantium iniverit, et si recte factum compererint, eunden: probare, sin vero erroneum, emendare debent. Pro quo examine et revisione divisor suo convenienti tempore eos interpellare obligatur.

Protocollistae officium est, acta consistoriorum capitularium omnesque capitulares determinationes et si quae in negotiis capitularibus expeditiones fiant, in protocollum diligenter referre

Curatores piarum foundationum curae suae creditorum capitalium elenchum accurate confectum habeant, debitores in solvendis censibus morosos adurgeant, et restantias per annos accrescere non patiantur, si quem morosum in censu solvendo compererint aut quocunque ex incidenti in talibus positum circumstantiis, ut metus sit, ne capitale piae foundationis periclitetur, statim capitulum admoneant et metum periculi eidem insinuent. Pro onere, quod ex officio curae sustinent, habent ex omnium capitalium interusuriis centesimam.

Provisoribus rationum incumbet obligatio cum attentione rigore examinandi et censurandi per capitulum sibi pro revisione exhibitas ratiocinantium rationes, num videlicet hi non solum calculum recte duxerint aut etiam perceptum rite erogaverint, sed etiam num omnia ea, quae ab ipsis percipienda et exigenda erant, accurate ac omni cum solertia exegerint, perceperint et exacta ac percepta rationibus suis debite induxerint. Si quas demum difficultates ex censuratis rationibus eruerint, tales in scriptum relatas pro earum dissolutione aut explanatione cum rationantibus ante horum absolutionem communicare oportebit.

Recensita haec officia cum arbitrio capituli distribuantur, eorum restaurationem vel sub exitum veteris vel statim sub principium novi cuiusvis anni consistorialiter celebrandum statuimus, qua occasione ad officia haec sive novi elagantur sive veteres in iis confirmantur, dominis pro tempore praesulibus electio in scriptum redacta pro ratihabitione et confirmatione praesentetur, si quis autem ad aliquod e praerecensitis officiis votorum pluralitate electus illud in se sumere renueret, poenae 12 florenorum immediate solvendum subiaceat.

CAPUT DECIMUMSEPTIMUM.

De cura piarum foundationum.

Piae foundationes, quo sanctionibus finibus a suis institutoribus constituatur deserviunt, eo maiorem in sui cura sollicitudinem a collegio nostro requirunt. Quam gravibus autem pateant periculis, si vel loco non satis tuto vel non cum sufficienti cautela, sed prona in mutuum petentium vota facilitate fundationales pecuniae credantur, frequenti exemplo et alienis saepe saepius enatis damnis instructi sumus. Ad quae plene antevertenda, quamvis nulla humana sufficiat industria, ea nihilominus media, quae pro creditorum securitate publica lege constituta aut praescripta sunt, adhibenda decernimus, statuentes ne ulla fundationalis summa sub particularis capitularis eam administrantis personae, verum sub capituli nomine, neque aliter quam sub legalis intabulationis onere et investigato praevisu mutuare volentis activo et passivo statu elocetur, etsi quando debitor prodigus vel in solvendis interusuriis morosus observaretur, sepositis humanis respectibus credita ei summa aequo nomine capituli auctore iudice exigatur. Praeterea pro earundem foundationum securitate, si quidem ab ipsis etiam particularibus earum administratoribus non leve detrimentum accepisse in aliquibus locis observatum sit, pariter constituimus, ut quisquis e canonicis collegii

nostri alicuius piaae foundationis curae et administrationi praefectus fuerit, talis quovis anno curae et administrationis suae rationes idoneis documentis instructas capitulo reddat per constitutos revisores censurandas.

CAPUT DECIMUM OCTAVUM.

De canonicorum obligatione in publicis fidedignitatis actibus.

Collegii nostri canonicos etiam in profanis iustitiae administrandae negotiis operam suam conferre maiores nostri voluerunt, dum iis regiarum donationum statutiones, fassionum, procuratoriarum, plenipotentiarum constitutionum aliarumque id genus publicarum declarationum exaudiendarum et sub authentico sigillo expediendarum provinciam, archivi demum publici conservandi curam et sollicitudinem lata publica lege demandarunt. In hac publica lege capituli fidei commissae curae et provinciae executione ita versentur capituli istius canonici, ne unquam vel in minimo suo defuisse officio subsumi valeant. Ad quod ea, qua potest maiori fidei integritate ab omnibus obtinendum cum singulos collegii nostri canonicos efficaciter hortamur, ut eorum, quae in statutionibus, expeditionibus, relationibus a capitularibus personis requiruntur, exactam notitiam sibi comparent, tum etiam statuimus, ne ullo unquam tempore capituli notarius, quamvis iuramento adstrictus vel quiscunque alius, sive ad publicum regni sive ad privatum capituli tabularium solus admittatur, sed semper cum eo adsit lector vel eo impedito e canonicis alius atque in eius praesentia, quae documenta effere opus fuerit, individuatim in charta connotet et ab se hac vel illa die mensis et anni excepta fuisse recognoscat, tunc quoque solum eam connotationem extinguat, quum documenta in suum locum reponenda retulerit et recensuerit, quem in finem charta, atramentum, et calamus in archivo semper praesto sint. 2-do pariter statuimus, ut canonici sigillationi litterarum publicarum quoties mane post nonam canonicam horam, aut post meridiem absoluto divino officio, velut ordinario suo tempore omnes, alias autem tamquam absolute necessarii, duo intersint et diligenter curent ne eiusmodi litterae secus quam debite et attente collatae expediantur et in expeditionibus usu receptus et vetusta consuetudine in publico approbatus stilus quoquo modo negligatur. Quemadmodum autem ex ratione credibilitatis loci ad statutiones aliosque publicae fidei actus in qualitate testimonii canonicorum exmissio ad officium praepositi maioris, vel hoc absente aut impedito, ad sequentem de capitulo digniorem pertinet, nullumque collegii nostri membrum, si unum

vel plura dictamine positivarum regni legum exmitti petantur, semet subeundo muneri huic iuste subducere potest, ita aequitati consonum adinvenimus, ne hac in parte quoque unus prae altero fratre oneretur, sed in exmissionibus sine delectu personarum series et debitus ordo observetur; liberum nihilominus sit illi, quem ordo et series tetigerit, si quo impedimento detineretur, in vicem sui alium ex confratribus canonicis requirendi.

CAPUT DECIMUMNONUM.

De consistoriis capitularibus.

Quae omnes contingunt, omnium iudicio discuti, communibus consiliis tractari et votis definire oportet. Quoties itaque negotia totum collegium canonicorum attinentia emergerint, per praepositum, eo autem absente vel impedito per digniorem consistorium indicatur et illud accedant singuli. In unum congregatis proponatur negotium cum omnibus adiunctis clare et distincte, promat unusquisque sensum et opinionem suam cum modestia et gravitate ac audiat, neque ullius sensum et sententiam suam dicentis sermo indecora subsumptione, multo minus iniurioso vel contumeliam redolente affatu interpoletur, neque deprompta sententia risu aut subsanatione explodatur. Cum enim vocis votique ferendi par sit potestas omnium, par etiam debet esse securitas et libertas, quam si quis malitiose aut fratrem vel collegam suum confudendi proposito laederet, talem arbitrio capituli, qui autem indictum consistorium privato arbitrio adire intermitteret, aut ex consistorio ante huius finem et conclusionem contumaciter recederet, neque recessus sui iudicio capituli probatam sufficientem causam adferre posset, singula vice quatuor florenorum poena mulctandum statuimus. Modo et ordine tractandorum in consistorio negotiorum taliter ordinatis declaramus, id semper pro capitulari deciso, cui singuli sub multa 12 florenorum morem gerere et se conformare obstricti sunt, habendum esse, quod votorum et suffragiorum pluralitate determinatum et conclusum fuerit.

CAPUT VIGESIMUM.

De secretis capituli non divulgandis.

Secreta semper manere debent secreta. In his tenendi silentii obligatio, quam arcta sit, iurisiurandi religio, qua in sui canonicatus aditu sese obstrigunt canonici, indicat. Huius sanctimonia, quae dicto vel facto temerata periurium efficit, cohiberi quisque debet, ne ea,

quae a solis capitularibus et quorum interest, tantum sciri debent, ulli extra capituli consortium revelet. Si tamen quis tantum auderet, ut nulla habita iurata promissionis suae ratione secreta sive solius capituli cognitioni reservata quoquo modo extraneis patefacere praesumeret, eum per integri anni spatium a quibusvis capitularibus congressibus et consultationibus excludendum decernimus salva poenam periurii, qua iudicialiter convicto iure canonum cum privatione beneficii infligi poterit, exposcendi facultate.

CAPUT VIGESIMUM PRIMUM.

De cura aedificiorum beneficialium.

Leges patriae et synodorum statuta, quin ipsa iustitiae ratio exigit, ut beneficiati sua aedificia beneficialia ac fundos quosvis in sua integritate, sin minus meliorata, saltem in eo, quo ipsi receperunt, statu posita, ad successores transmittant. Obligationi huic, quae strictissima est, si quis defuisse, et in suorum beneficialium aedificiorum cura remissus aut plane negligens per constitutos visitatores capitulo delatus fuerit, ad sarcientos defectus capitulariter praemoneatur et si praemonitus non satisfecerit, omnem circa fabricam aedificiorum neglectum et defectum ex negligentis redditibus supplendum capitulum apud decanum ordinet. In reliquo, ut debitus in omnibus ordo observetur, ordinamus, ut a modo in posterum si quae vacans domus alicui collata fuerit, non prius in illam se transferre audeat, quam medio dominorum de capitulo exmittendorum per traditionem clavium in eam introducatur.

CAPUT VIGESIMUM SECUNDUM.

De communi in capituli bonis oeconomia.

Bona ecclesiae nostrae pro subsistentia canonicorum a sanctis regibus et piis benefactoribus collata nullius singularis in capitulo personae, sed capituli sunt. Ideo cavemus, ne ullo unquam tempore aliqua in capitulo particularis persona absque petita et obtenta a capitulo venia in privatum suum commodum laboribus subditorum utatur, aut etiam extra officium et activitatem disponendi positum quaedam capitulare singulare individuum seu cum subditis seu cum officialibus et servitoribus capitulo communibus seu denique circa ipsa bona et communem oeconomiam quaqua ratione mandet et disponat. vel e communibus emolumentis in suum commodum aliquid reflectat, multo minus privatam in usum suum quocunque sub

praetextu in communibus capituli bonis oeconomiam erigat, sed quae omnibus pariter fructificet, instituatur. Si quis autem privati lucri sordida cupiditate excaecatus in fraudem collegarum suorum talem peculiaritatem invehere tentaret et praesumeret, statuimus, ut omni praecisa appellatione et reiecta quavis excusatione omnibus ad privatum oeconomiae usum procuratis eorumque fructibus privetur ac insuper in parati aeris 12 aureorum summa e portione ipsum contingente deducenda mulctetur et cuncta haec in communis capituli oeconomiae promotionem adplicentur.

CAPUT VIGESIMUMTERTIUM.

De divisione communium proventuum.

Aequa divisio non laedit fratres. Aequa autem erit, si cuique, quod suum est, tribuatur. Quid porro et quantum cuique competat, constat e proventus dividendi methodo ad sensum per capitulum depromptae opinionis clementissimo regio consensu stabilita, quae sic habet, ut omnes cuiusvis nominis obvenientes et obvenire debentes fructus et proventus supputatis praevie communibus expensis, rata capitularis notarii, officialium et quorumvis servitorum salariis et deputatis, in novem aequales portiones dividantur, octo portiones inter octo canonicos aequaliter, nona vero ea ratione subdividatur, ut praeposito maiori medietas sive duae quartae, lectori una quarta, cantori unius quartae duae tertiae, custodi una tertia quartae de eadem nona portione obtingat. Hanc proventuum et quorumvis fructuum sive naturalium effectuum ac obventionum dividendi methodum in iustitiae distributivae legibus fundatam ac ut praemissum est, benigno regio consensu stabilitam porro quoque inviolabiliter observandam statuimus decernentes, ut is, qui huic contravenerit, portione reddituum trimestri anni spatio respondentium in sui ausus poenam privetur.

CAPUT VIGESIMUMQUARTUM.

De testamentis canonicorum et recto usu reddituum canonicalium.

Nihil vel in sacris canonibus vel in scriptis SS. Patrum usitatus, quam redditus ecclesiasticos, vota fidelium, pretia peccatorum et patrimonium pauperum dici novimus, ex quo manifestum est, canonicos ecclesiae nostrae pari ac alios quosvis beneficiatos sententia obligari, ut ex redditibus suis tantum sumant, quae propriis necessitatibus et frugali decente hospitalitati iunctae honestati

sufficiant, reliquum vero in pios usus iuxta regulas ecclesiasticas dispensent. Sint ergo canonici ecclesiae nostrae fideles dispensatores, nec dispendiose vivendo, quae de beneficio ipsis proveniunt, dissipent, nec quae frugali parsimonia colligunt, inverso recto caritatis et obligationis ordine dispensent. Quam enim magno salutis coniunctum est periculo, ut mox ad tribunal Christi rapiendi deque omnibus usque extremum quadrantem rationem reddituri carnem et sanguinem Christo et ecclesiae praeferant, aut inter proximum et proximum debite non discernant, tam securum voluntati et gloriae divinae, rationi et animarum saluti consentaneum, ut quae ipsis e patrimonio Christi post honestam vitae sustentationem supersunt, in eorum usus convertant. Quod sponte suaque pietate pro tenerrimo illo amore, quo ecclesiam et dioecesim matrem suam complectuntur, diligenter facturos ecclesiae huius canonicos, etsi non diffidamus, ut certam nihilominus regulam figamus, statuimus, ut omnis canonicus in suae ultimae voluntatis tabulis ecclesiae cathedrali, a qua beneficium recepisce dignoscitur, seminario S. Pauli emeritorum parochorum, seminario S. Annae cleri iunioris, item ad titulum perpetuorum sacrorum dioecesanorum legare, libros vero capitulo vel in locum librorum ad rationem capitularis bibliothecae florenos 50 relinquere teneatur, ita ut si haec praestare quis negligeret vel non satis officiose impleteret, integrum sit dominis pro tempore praesulibus, sede autem vacante capitulo illius sive neglectum, sive inofficiositatem supplere.

CAPUT VIGESIMUMQUINTUM.

De cura substantiae decedentium canonicorum.

Post obitum canonicorum res totamquae illorum substantiam dirripentium praedam fieri saepe experientia docuit. Ideo quum aliquis e canonicis decesserit, statim post obitum eius omni amota mora deputentur duo, sin vero ob circumstantias temporis, quo alicuius mors intervenerit, deputati capitulariter exmitti nequeant, duo e vicinis fratribus, quibus decessus emortui innotuerit, in mutuo concursu omnia sub securitatem ponant, cubicula et quaevis receptacula occludant ac portas eorum appositis sigillis muniant, testamentum vero, si quod per eos conditum relictumque est, quam primum in capitulo reseretur et postquam suo modo publicatum fuerit, dominis pro tempore praesulibus pro ratihabitione et confirmatione praesentetur. Testamenta nunquam in originali, nisi forte ad modicum tempus, ut modum curandi funeris a testatore dispositum eruere possint, sed tantum eorum transsumpta, quae absque sportulae alias

obvenire debentis onere, erga honorariam solius notarii remunerationem sub authentico expedienda decernimus, executoribus consignentur. In actu publicationis more hactenus observato duo e gremio capituli, nisi ipse testator designasset, deputentur, qui res quocunque nomine ad defunctum pertinentes inventent, eorum inventaria bona et integra fide confecta subscriptione et sigilli sui appositione signata referant capitulo, per illud consignanda executoribus, quos ad celerius exsequendum testatoris dispositionem et rationes peracta exsecutione reddendas semper obligatos fore declaramus.

Intestate decedentium substantiae, quae laudabili capituli huius consuetudine trifariam in ecclesiam, pauperes et consanguineos defuncti dividebantur et e benigno dispositione regia dividi debent, eodem ceteroquin modo tractentur, quo aliorum testamento affectas tractandas statuimus.

In reliquo christianae et fraternae caritati et id summe consensaneum esse agnoscimus, ut quemadmodum hactenus, ita futuris quoque temporibus post obitum alicuius canonici, omnes de capitulo domini una cum iuniore clero et choralistis domum defuncti capitulariter accedant et pro refrigerio animae eiusdem praesente corpore officium defunctorum cum tribus nocturnis et laudibus ac demum tria lecta sacra omnes et singuli canonici persolvant.

CAPUT VIGESIMUMSEXTUM.

De terminis circa participationem proventuum observandis.

In ordine ad participationem proventuum ex antiqua capituli nostri recepta consuetudine duae anni festivitates, utpote festum S. Georgii militis et martyris, alterum item Dedicationis S. Michaelis Archangeli observatae sunt et futuris quoque temporibus ea lege observandas decernimus, ut omnis, seu novus seu antiquus canonicus, si festivitatis quidem S. Georgii primis vesperis et sacro conventuali in suo stallo personaliter adfuerit, non saltem ex allodiali, nonali et decimali frumento ac pecuniariis ratione harum proventibus, sed et aliis quibuscunque pecuniariis censibus relate ad novum canonicum a die installationis computandis ceterisque omnibus illius anni cuiuscunque generis et speciei redditibus citra ullam restrictionem indiscriminatim, si autem festi S. Michaelis Archangeli aequae primis vesperis et sacro conventuali intererit, insuper etiam ex vino et educillari beneficio integram canonicam portionem percipiat. Quod si autem seu novus seu antea residens canonicus absque capituli dispensatione ab eorundem sanctorum officio cum primis vesperis inchoando et

sacro conventuali abfuerit, et quidem si in festo S. Georgii non intersit, a frugibus tam allodialibus, quam nonalibus et decimalibus ac harum titulo provenientius pecuniis, si vero in festo S. Michaelis abfuerit, a vini et educilli beneficii participatione penitus excludatur eo insuper addito, ut novi canonici, qui post festum S. Georgii capitulum ingredientur, depositis iuxta veterum usum ad cassam communem 30 florenis ex molari proventu, lignis item focalibus, feno, saginatis, victualibus ac quibusvis obventionibus vi urbarii aut contractus a iobbagionibus praestare solitis ratam a die installationis eorum computandam ex aequo habeant, ex illius tamen anni procreationis tam allodiali, nonali et decimali frumento, quam et pecuniis harum cuiuscunque nominis pecuniariis censibus, non absimiliter, qui post festum S. Michaelis in capitulum assumpti fuerint, ex vino et educillari beneficio nullam partem percipiant, sed tam ex his, quam et illorum canonicorum, qui praenominatis duabus aut alterutri annuis festivitibus interesse culpa sua negligerent, privatione resultans portio reliquorum portioni accrescere debeat.

CAPUT VIGESIMUMSEPTIMUM.

De notario capituli et eius obligationibus.

Statuimus, ut ad officium notarii capitularis, quantum fieri potest nobilis, nec alius, quam religione catholicus ac necessariis qualitatibus debite instructus assumatur. Assumptus praeter fidei professionem, consuetum ac de lege regni requisitum iuramentum coram capitulo vel saltem coram lectore, cui alioquin subordinatus est ac deinceps etiam ita subordinatum fore declaramus, ut absque insinuatione apud eum praevie facta obtentaque ab eo venia ultra unius diei spatium a capituli ordinariae residentiae loco abesse non possit, deponat. Ad haec assumpto notario declaretur eius officii obligationem futuram, ut documentorum in publico tabulario existentium seriem, elenchum et extractus conficiat, acta publica praevie registrata munde et in debito ordine conservet, et quae pro expeditione ex archivio ad se receperit, terminato subinde opere quamprimum ad suum locum rursus reponat, neque aliquid clam vel palam subducat. Protocolla diligenter plenaque fidei integritate conscribat et construat. Documenta aliorum, vel iura e documentis sibi cognita nulli revelet et expeditionum casibus exactionibus neminem gravet, sed definita altiori auctoritate expeditionum taxa contentetur ac demum pro transsumptarum publicarum litterarum cum originalibus collatione ad lectorem quoties opus fuerit, compareat.

Quae ut eo accuratius ab se praestari debere noverit, — haec eius muneris obligationis iuramenti per eum deponendi formulae adiciantur ac in ea debite exprimantur. Pro oneribus officii sui praeter fixum, in quo cum capitulo pactus fuerit, stipendium annuum, habebit de sportulis expeditionum unam quartam.

CAPUT VIGESIMUM OCTAVUM.

De statutis singulo semestri cuiuslibet anni in consistorio capitulari perlegendis.

Ad extremum: ex quo omnes canonici, dum in capitulum admittentur, ad observanda ecclesiae nostrae statuta et constitutiones semet sacramento religionis et iuramento obstringant, ne haec ipsos in toto vel in parte lateant aut etiam iam antea nota tractu temporis e memoria excidant, eapropter communi omnium consensu statuimus, ut constitutiones hae et praescripta statuta singulo semestri cuiuslibet anni, et primo quidem statim post festum Circumcisionis Domini, dum annua officia per liberam votorum electionem distribuuntur, altera vice autem mense Junio diebus festivitatem S. Joannis Baptistae immediate sequentibus, praesentibus omnibus ecclesiae nostrae canonicis in consistorio capitulari per lectorem clara et intelligibili voce per extensum inomisse perlegantur eorumque effectus et diligens observatio ex parte quidem episcopi per eiusdem in spiritualibus generalem vicarium, ex parte vero capituli per eiusdem praepositum maiorem vel hoc absente aut legitime impedito per sequentem de capitulo digniorem serio adurgeatur et procuretur.

Atque hae sunt venerabile capitulum et fratres dilectissimi leges, constitutiones et statuta, quae nos consentientibus ac vel maxime cooperantibus vobis ad maiorem Dei gloriam, huius ecclesiae nostrae incrementum, nostri vestrique honorem, sanctam ac tranquillam permansionem auctoritate nostra ordinaria approbamus, ratificamus et propriae manus subscriptione et officii nostri sigilli munimine confirmamus, imo ut pro statutis capituli habeantur et ab omnibus vobis et successoribus vestris in omnibus suis punctis et articulis sancte et inviolabiliter observentur ac effectui impleantur, in virtute sanctae et salutaris oboedientiae praecipimus et mandamus. Datum Wesprimii, in curia nostra episcopali, die 22-a mensis Maii anno millesimo septingentesimo octuagesimo.

Veszprémi Kápt. magánlv. Acta irregestrata.

Név- és tárgymutató.

A*cheni* zsinat 58.
Acsádi Benedek veszprémi kanonok 8.
Agg papok intézete 28, 78.
Alapítványi misék 18, 28, 52—53, 66,
 L. még fogadalmi misék alatt.
Alapítványok vagyonának kezelése 25—
 26, 72, 73—74.
Aléneklő 23, 60, 65, 70.
Alj budai basa 7.
Alőr 12, 42.
Alsóörs, birtok 8. — Szőlő 13, 14, 42,
 43, 44, 45, 69, 70.
Anyos Pál káptalani jegyző háza a veszprémi várban 12, 40.

B*ajzáth* József veszprémi püspök 8, 23,
 27, 57. — Statutumai 9, 10, 12, 13,
 14, 15, 19, 57—81.
Balácsa, birtok 8.
Báránytized 17, 49.
Bedy Vince dr. 5.
Benedek (XIV.) pápa 23, 66.
Berény, birtok 8.
Betegeket látogató kanonokok kötelessége 25, 72.
Békefi Remig dr. 5.
Bikallyai Gál veszprémi kanonok 7.
Biró Márton nagyprépost 12. — Püspök
 9, 12, 14, 15, 31, 56. — Statutumai
 9, 10, 11, 16, 31—56.
Birság 10, 11, 13, 16, 17, 18, 19, 21,
 24, 26, 27, 37, 38, 46, 47, 48,
 61, 62, 64, 66, 73, 75, 77.
Bogárfalva, birtok 8.
Bortized 17, 49.
Breviárium 9, 10, 21—22, 24, 37, 38,
 66. — L. még zsolozsma alatt.

Bunyitay János 5.
Búzaszentelő körmenet 24, 67.
Bűnbánati zsoltárok végzése 21, 22, 64.
Büntetése a hanyagoknak 10, 11, 12, 13,
 16, 24, 38, 39, 49, 47, 49, 53,
 61, 64, 68, 76, 80.

C*satáry* György, főesperes, veszprémi
 kanonok 9, 32.
Csehi István hantai prépost, veszprémi
 kanonok 8.
Csopak, birtok 8. — Szőlő 13, 69, 70.
Csornai konvent visszaállítása 5.

D*ékán* kanonok 27, 76.
Dívisor kanonok esküje, jövedelme, kötelessége, választása 17, 25, 50, 51,
 71—72. — Számvetését ellenőrző kanonok kötelessége 25, 72.

Drávecz István veszprémvölgyi c. apát, veszprémi kanonok, püspöki helynök 9, 35.

Dubniczai István hantai prépost, veszprémi kanonok 9, 35.

E*ckhart* Ferenc 5.
Ellenőrkanonokok kötelessége 25, 39—
 40, 72.

Eörsy Zsigmond királyi kapitány 7.

Erdélyi Gyula 7, 8.

Erdős István veszprémi kanonok 8.

Esterházy Imre gróf, zágrábi, majd veszprémi püspök, esztergomi érsek 34.

Esterházy Miklós gróf, nádor 7.

Ének 10. — Éneklés, korális és többszólamú 22, 64.

Énekesek l. Karénekesek alatt.

Éneklőkanonok 28, 38, 39, 40, 59, 60.
— Jövedelme, kötelessége, kertje, majorja, szőlője 11, 13, 20, 40, 69—70, 77.

Fajsz, birtok 8.

Farkas István zalai főesperes, veszprémi éneklőkanonok 9, 32, 33.

Felsőörs, birtok 8.

Felsőpáhok, birtok 8.

Ferdinánd (II.) király 7.

Fényűzés 20, 61.

Fogadalmi misék 18, 52—53, 66. — Jövedelem felosztása 24, 65. — Három fogadalmi mise hetenkinti köteles végzése 10, 11, 13, 23, 39, 40, 43, 45, 65.

Fok, birtok 8.

Fokszabadi, birtok 8.

Főpapi jelvények örökletes használatának joga 14, 44.

Füred, birtok 8.

Gabonátized 17, 49.

Galovicz István veszprémi nagyprépost, fehérvári prépost, püspöki helynök 33.

Garabonc, birtok 8.

Gizella királyné 31.

Gyázmise l. Halottak miséje alatt.

Hagyatéka, kanonoki 28, 78—79.

Halottak miséje 10, 18, 23, 24, 28, 52—53, 65, 66, 79. — Zsolozsmája 22, 28, 64, 79.

Hantai préposti cím 15, 73.

Harangok 34. — Harangozás módja 10—11, 38—39.

Hatodik kanonok háza Veszprém városában, szőlője Lovason 15, 45—46.

Helybenlakás, kanonoki 19, 21, 54, 62—63.

Herend, birtok 8.

Hetedik kanonok 15, 46.

Hetességi tisztség ellátása 18, 23, 50—51.

Hiteles helyi jegyzőkönyv 29, 80. — Levelek pecsételése 26, 42, 50, 52, 74. — Levéltár 29, 74. — Működés 17

—18, 26, 74—75. — Működéssel kapcsolatban eljáró bizottság 19, 55. — Pecsét 7.

Horváth Pál veszprémi kanonok 9, 35.

Iskolamester 8.

Istentisztelet időpontja 10, 11, 22, 38, 64. — Szükséges ostya, bor, tömjén, gyertya biztosítása 14, 24, 70.

Ivancsics György veszprémi kanonok 33.

Javadalmi épületek, földek karbantartása 27, 76. — Épületeket látogató kanonokok kötelessége 25, 72, 76.

Jegyző, káptalani 19, 27, 42, 45, 94, 77, 78. — Esküje, jövedelme, kötelessége 13, 29—30, 55, 80—81.

Jegyzőkönyvvezetőkanonok kötelessége 25, 72.

Jezsuiták 14, 45.

Jobbágyokkal rendelkezés 18, 51, 54, 76.

Jövedelem, káptalani 17, 42, 43, 45. — Felosztás időpontja 28—29. 79. — Módja 27, 77. — Jövedelmi osztalék 66.

Jutas, birtok 8.

Kanonokok élete és erkölcsaik tisztasága 9, 16, 19, 20, 21, 36, 37, 48, 49, 61—62. — Érintkezése egymással 16, 47, 62. — jobbágyaikkal 18, 51, 54. — vikáriussal 19, 53. — világiakkal 16, 21, 48, 49, 61. — Fogadalmi miséik 18, 40, 66. — Háznépe 19, 53. — Helybenlakása 19, 21, 54, 62, 63. — Helyben nem lakók jövedelme 50, 51. — Veszprémi látogatása 18, 51, 54. — Hetesség 18, 37, 38, 50, 65. — Kóruson részvétel 10, 21, 22, 63—65. — Lelkipásztori kötelezettség 15, 45, 68. — Misézési kötelezettség 10, 18, 38, 52. — Öltözet 10, 17, 20, 37, 38, 48, 59, 60—61. — Prédikálási kötelezettség 14, 15, 44, 71. — Segédkezés az egyházmegye kormányzatában és a püspök istentiszteleti ténykedésén 25, 67. — Száma 7, 31, 32, 33, 45, 46. — Tizedszedők jövedelme, számadása 17, 49.

- Kanonoki* beiktatás 8, 20, 58–60. — Formulája 20, 60. — Módja 13, 20, 43. — Tiszteletdíja 13, 43. — Eskű, hitvallás 19, 20, 58, 59. — Hagyaték 28, 78, 79. — Házak 15, 25, 27, 35, 58. — Javak használata 27, 77. — Kinevezés feltételei 19. — Név eredete 58, 67. — Végrendelkezés 28, 77–78.
- Kaposy* János veszprémi nagyprépost 7, 8.
- Kardos* György veszprémi olvasókanonok 9, 32. — Örkanonok 33.
- Karénekese*k 9, 10, 13, 15, 28, 37, 43, 45, 55, 69, 79.
- Karima* 5, 10, 37, 63–64. L. még Breviárium és Zsolozsma alatt.
- Karkáplánok* 1. Prebendisták alatt.
- Kasza* Ferenc veszprémi éneklőkanonok 33.
- Kádárta*, birtok 8.
- Káplán* 8. — Háza 12, 40. — Jövedelme 12, 15, 40, 45. — Kötelessége 11, 15, 40, 44. — Miséi 10, 11, 39.
- Káptalan*, veszprémi: Alapítása 31. — Megszűnése 7, 32. — Visszaállítása 5, 7, 31, 32, 57. — Főpapi jelvények örökletes használata 14, 41. — Hatodik és hetedik kanonokja 15, 45, 46. — Hiteleshelyi működése 17, 18, 19, 26, 50, 52, 74–75.
- Káptalani* alattvalók munkájának igénybevétele 18, 27, 51, 54, 76–77. — Birtokok rendezése 8. — Rendelkezési jog 27, 76. — Fogadalmi misék 23, 39, 40, 65. — Gazdálkodás 27, 76–77. — Gyűlés 19, 25, 30, 47, 75. — Gyűlés iratai, jegyzőkönyve 25, 72. — Gyűlésen részvétel 12, 16, 25, 27, 41, 47, 75. — Jegyző 19, 26, 43, 55, 74, 77, 78, 80–81. — Kötelessége 29, 30, 80–81. — Jutalomdíja 30, 79, 81. — Jövedelem 17, 42, 43, 45, 49. — Felosztás időpontja 28–29, 79–80. — Módja 27, 71–72, 77. — Határozathozatal módja 27, 75. — Házak 25, 27, 35, 76. — Könyvtár 28, 78. — Levéltár 7, 12, 13, 26, 42, 65, 69, 80. — Mise 10, 11, 21, 22, 23, 29, 37, 38, 63, 64, 65. — Más misék végzése 22–23, 52, 64–65. — Titoktartás 16, 48, 75. — Tisztségek kötelezettsége, megújítása, püspöki jóváhagyása 25–26, 71–73. — Ügyvéd 19, 55.
- Kártyajáték* 21, 61.
- Kegyes* alapítványokat kezelő kanonokok kötelessége 25, 26, 72, 73, 74.
- Kelemen* (VIII. és XIII.) pápa 7, 14, 44.
- Keresztjárónapokon* körmenet 24, 67.
- Kilenced* 29, 79, 80.
- Kiliti*, birtok 8.
- Kisberény*, birtok 8.
- Kisbozsok*, birtok 8.
- Kisfalud*, birtok 8. — Szőlő 14, 15, 45, 71.
- Kispécsel*, birtok 8.
- Kisszöllős*, birtok 8. — Szőlő 14, 15.
- Kiss Pál* veszprémi nagyprépost 9, 35. — Háza a veszprémi várban 42.
- Klerikusok* 21, 22, 25, 28, 63, 64, 79.
- Kollányi* Ferenc 5.
- Kórus* 11, 21, 22, 24, 37, 43, 63–65. — Előírásai 69. — Hetesség 23, 65. — Irányítása 39, 40. — Részvétel 21, 63.
- Könyvtár*, káptalani 28, 78.
- Körmeneteken* részvétel 24, 64, 67.
- Körtvélyesi* István kapitány 8.
- Kulcsjog* 14, 71.
- Kun* István főesperes, veszprémi kanonok 9, 32, 33.
- L**
Lateráni zsinat 58.
Levelek díja 13, 42. — Pecsételése 12, 26, 42, 74.
Levéltár, káptalani magán- és országos 12, 26, 29, 42, 69, 74, 80.
Lépcsőzsoltárok végzése 21, 22, 64.
Lovas, birtok 8. — Szőlő 13, 14, 15, 42, 43, 44, 46, 69, 70.
Lukács József dr. 8.
- M**
Mámai Péter veszprémi kanonok 7.
Márkó, birtok 1. Mesteri alatt.
Merenye, birtok 8.
Mesteri, birtok 8, 35.
- N**
Nagy (Séllyei) Ignác veszprémi kanonok 9, 35.
Nagyberény, birtok 8.

- Nagyprépost* 11, 13, 17, 18, 27, 30, 38, 50, 51, 52, 54, 59, 74, 75, 81. — Jövedelme, kötelessége, kiadásainak fedezése, háza a veszprémi várban, kertje, szőlője 12, 41, 42, 43, 68—69, 77.
- Nemespécsel*, birtok 8.
- Nemzeti* zsinat 60.
- Nyers* Lajos dr. veszprémi piarista tanár 6.
- Olvasókanonok* 11, 17, 26, 27, 29, 30, 38, 42, 50, 52, 74, 80, 81. — Jövedelme, kötelessége, kertje, majorja, szőlője 12, 13, 42, 43, 69, 77.
- Otvened* 17, 49.
- Órkanonok* 13, 14, 28, 43, 70, 71, 77. — Jövedelme, kötelessége, háza, kertje, kulcsjoga, majorja, szőlője 14, 43—44, 70—71, 77.
- Paksy* Balázs veszprémi kanonok 7.
- Paloznak*, birtok 8.
- Pap* László 5.
- Papi* öltözetek 10, 17, 20, 37, 38, 48, 60.
- Papi* tisztesség 16, 48.
- Papi* zsolozsma 9, 10, 21, 24, 37, 38, 66. — Végzésének módja 21—22, 63—64.
- Papnövendékek* 1. Klerikusok alatt.
- Pázmány-féle* szertartáskönyv 10, 37.
- Pecsét*, káptalani 7, 12, 32, 74. — Hiteshelyi és magánpecsét őrzése 13, 69.
- Pesthi* Albert fehérvári főesperes, veszprémi kanonok 7.
- Peremarton*, birtok 8, 15, 35, 46.
- Péterffy* C. 8.
- Pius* (V.) pápa 58.
- Plébániai* mise 22, 64. — Plébános háza a veszprémi várban 40.
- Pontozó* 1. Punctator alatt.
- Portio* nemonis 10, 11, 16, 38, 40, 41, 46, 47, 48, 63.
- Pozsony* 7.
- Prebendisták* 22, 23, 64, 65.
- Prédikálás* kötelezettsége 14, 15, 44, 71.
- Punctator* intézményének meghonosítása, kötelessége 18, 46—47.
- Rangsor* 14, 44.
- Rától*, birtok 8.
- Rezi* Pál felsőörsi prépost, veszprémi kanonok 7.
- Részség* 16, 48.
- Rorate* 11, 38.
- Roszhírű* személyekkel érintkezés 19, 21, 53, 61.
- Római* antifonale, graduale, psalterium 63. — Szertartáskönyv 10, 37, 67.
- Ságvár*, birtok 8.
- Sekrestyések* 14, 70.
- Sennyei* István idb. váci, majd veszprémi püspök 7, 8, 15, 31, 32, 33, 45. — Statutumai 8, 32.
- Sennyei* István ifj. veszprémi püspök 9, 31, 32, 56, 57. — Statutumai 9, 16, 31—56, 57.
- Séd* folyó 12, 69.
- Sopron* 7.
- Statutumok*, Bajzáth-féle 57—81. — Biró-féle 31—56. — Idb. Sennyei-féle 31, 32. — Ifj. Sennyei-féle 31—56. — Széchenyi-féle 32. — Esztergomi, győri, váradi és zágrábi káptalan statutumai 5. — Félévenkénti felolvasása, püspöki helybenhagyása 30, 56, 81.
- Szakonyi* János veszprémi nagyprépost, hantai prépost 9, 32.
- Számadásokat* ellenőrző kanonokok kötelessége 26, 73.
- Szeminarium* 25, 28, 78. — Szemináriumot látogató kanonokok kötelessége 25, 72.
- Szentandrás* (csikmádéfalvi) István erdélyi püspök, pápói és csornai prépost, győri kanonok 7.
- Szentábrahám*puszta, birtok 8.
- Szent* Bernát 17, 24, 48, 66.
- Szentimrey* Márton zalai főesperes, veszprémi kanonok 8.
- Szent* Ignác 67.
- Szent* István király 31.
- Szent* Jeromos 67.
- Szent* Leó 58.
- Szentpétery* Imre 5.
- Szeptetneki* Gáspár püspöki helynök, veszprémi kanonok 7.
- Szertartáskönyv* 10, 37, 67.
- Széchenyi* György gróf, veszprémi püspök 8, 32, 33. — Statutumai 32.

Székesegyház, veszprémi 7, 28, 31, 34, 35, 57.

Székesegyházi főesperes hantai prépost címe, jövedelme, kötelessége, kertje, majorja, szőlője 14, 15, 40—45, 71.
— Székesegyházhoz való joga 71.

Szőlők 17.

Tanító jövedelme 15, 45, 55.

Tkalčič 5.

Tánc 20, 61.

Templomkincstár, -kulcs, -pénztár őrzése, épület és ruhák gondozása 13, 14, 43—44, 70.

Tiszteletdíj kanonoki beiktatás után 13, 43.

Tisztátalanság 17, 48.

Titoktartás 16, 48, 75.

Tized bor- és gabonából 17, 29, 49, 79, 80. — Járandóság 15, 40. — Tizedszedők díjazása és számadása 17, 49.

Törekipusztá, birtok 8.

Törey László veszprémi örkanonok 9, 14, 35, 44.

Trienti zsinat 10, 19, 24, 37, 54, 58, 59, 60, 62, 63, 66, 67.

Ujlak, birtok 8.

Ujholdvasárnapi körmenet 24, 67.

Urnap körmenet 24, 67.

Ügyvéd, káptalani 19, 55.

Vadászat 20, 61.

Vanyó Tihamér dr. 5.

Veszprém, birtok 8. — Vár 7.

Vevér Emil veszprémvármegyei főlevéltárnok 6.

Végrendelkezés, kanonoki 28, 77—78.

Vikárius 10, 11, 16, 19, 25, 30, 38, 39, 40, 47, 53, 59, 68.

Vincze Mihály veszprémi örkanonok 9, 32.

Vizkelety György 8.

Zalaegerszeg 7.

Zákányi István veszprémi kanonok 7.

Zichy Pál 7, 8.

Zsolozsma 9, 20, 21, 24, 28, 37, 38, 66, 69. — Végzés módja 21—22, 63—64.

Felhasznált irodalom.

- Bedy Vince*: A győri székeskáptalan története. Győr, 1938.
- Békefi Remig*: A káptalani iskolák története Magyarországon 1540-ig. Budapest, 1910.
- Bunyitay János*: A váradi káptalan legrégibb statútumai. Nagyvárad, 1886.
- Eckhart Ferenc*: Die glaubwürdigen Orte Ungarns im Mittelalter. MIOG. IX. Erg.
- Erdélyi Gyula*: Veszprém város története a török idők alatt. Veszprém, 1913.
- Koltányi Ferenc*: Visitatio Capituli E. M. Strigoniensis a. 1397. Történelmi Társ., 1901. évf.
- Lukcsics József*: Veszprém város újkori története (1552—1912): Veszprém múltja és jelene, Veszprém, 1912.
- Pap László*: A hiteles helyek története és működése az újkorban. Palaestra Calasanciana, 14. sz. Budapest, 1936.
- Péterffy Carolus*: Sacra Concilia Hung. II. Posonii, 1742.
- Szentpétery Imre*: Magyar Oklevéltan. Budapest, 1930.
- Tkalcic I. B.*: Monumenta Episcopatus Zagrabiensis. Zagrabiae, 1889.
- Vanyó Tihamér*: Püspöki jelentések a Magyar Szent Korona országainak egyházmegyéiről. Pannonhalma, 1933.

Tartalomjegyzék.

Bevezetés	5
1. A káptalan visszaállítása	7
2. A káptalan birtokainak rendezése	8
3. A káptalan belső életének rendezése	8
4. A statutumok ismertetése	9
5. A Sennyei-, Bíró- és Bajzáth-féle statutumok szövege	31
Név- és tárgymutató	82

A VESZPRÉMI EGYHÁZMEGYE MULTJÁBÓL.

Szerkeszti: Dr. PFEIFFER JÁNOS.

1. Dr. Lukcsics Pál—Dr. Pfeiffer János: **A veszprémi püspöki vár a katolikus restauráció korában.** Veszprém, 1933. 245 l.
2. Pehm József: **Padányi Bíró Márton veszprémi püspök élete és kora.** Zalaegerszeg, 1934. 496 l.
3. Dr. Bedy Vince: **A felsőörsi prépostság története.** Veszprém, 1934. 128 l.
4. Dr. Horváth Konstantin: **Az Egyházi Értekezések és Tudósítások (Az első magyar kat. teol. folyóirat) története 1820—1824.** Verseghy Ferenc és Horváth János levelezése 1819—1822. Veszprém, 1937. 464 l.
5. Molnár Ernő: **A nagyjenő — túskevári páloskolostor.** Veszprém, 1936. 128 l.
6. Aggházy Mária: **A zirci apátság templomépítkezései a XVIII. században.** Veszprém, 1937. 135 l.
7. Meszlényi Antal: **Gróf Zichy Domonkos veszprémi püspök (1842—1849) egyházlátogatása 1845—1846-ban.** Veszprém, 1941. 160 l.
8. Dr. Hermann Egyed—Eberhardt Béla: **A veszprémi egyházmegye papságának könyvkultúrája és könyvállománya a XIX. század elején.** Veszprém, 1942. 376 l.
9. Dr. Pfeiffer János: **A veszprémi káptalan újkori statútumai (1667—1780).** Veszprém, 1943. 88 l.